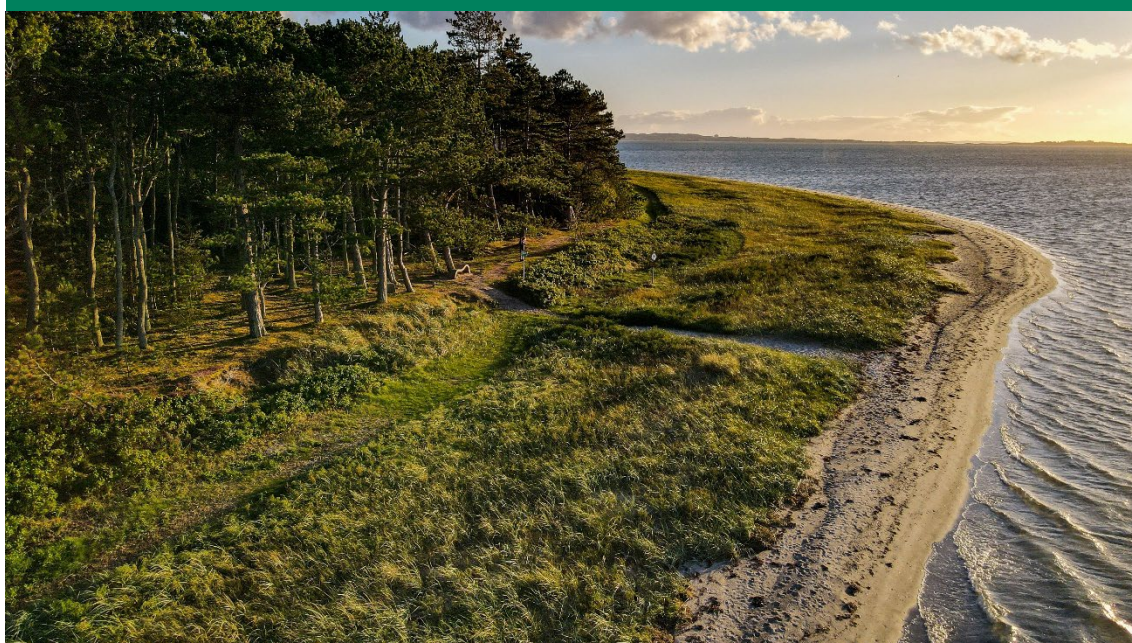

BILAG

Nationalparkplan 2024-2030 for Nationalpark Mols Bjerge

BILAG 1

INDSATSOMRÅDER

1. Mere biodiversitet i skovene		
Indsatsens formål	At styrke særlige og truede arter og deres levesteder primært i nationalparkens gamle løvskove	
Relation til bekendtgørelsen	Formål	<p>§ 2, stk. 1, nr. 1: At bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, kontinuitet, sammenhæng og frie dynamik, især for de nationalt betydningsfulde kyst-, overdrevs- og skovlandskaber</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 5: At styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier</p>
	Målsætning	<p>§ 3, stk. 1, nr. 1: De væsentligste naturtyper som lavvandede havområder, strandenge, strande og kystskrænter, overdrev, løv- og fyrreskove skal bevares, og deres udbredelse, kvalitet og mangfoldighed styrkes. De skal beskyttes mod tilgroning, afvanding, næringsstofberigelse, invasive arter m.v. og udvikles til at blive bæredygtige og dynamiske økosystemer med naturlig vandbalance m.v.</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 13: Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres</p>
Beskrivelse af indsatsen	Skabe projekter, som øger den biologiske mangfoldighed i nationalparkens skove. Det skal ske i fællesskab med offentlige og private skovejere	
Indsatsens elementer og projekter	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Offentlige skove, inkl. Naturstyrelsen Kronjyllands urørt skovudtagninger	<ul style="list-style-type: none"> Nationalparken ønsker at igangsætte erfaringsudveksling mellem Naturstyrelsen og de danske nationalparker om mål, midler og konkrete lokale projekter i gammel løvskov Etablere en projektudviklingsgruppe med Naturstyrelsen Kronjylland om udvikling og overvågning i biodiversitetsskove. Målet er at udarbejde et fælles projektkatalog og indgå aftaler om ekstra indsats til straks-udvikling af særlige og truede levesteder Igangsætte mindst tre frivilligbårne projekter med veteranisering og overvågning med Naturstyrelsen Kronjylland Videreudvikle samarbejdet med Syddjurs Kommune om Tolløkke Skov og andre kommunale løvskove med veteranisering, lysbrønde, skovgræsning m.m. 	Fortsættes i kommende planperiode
Private skove, herunder naturplaner, aftaler om dødt ved, lysbrønde, skovgræsning og naturlig hydrologi	<ul style="list-style-type: none"> Udarbejde et katalog over samtlige nationalparkens løvskove med gammelskovskarakter, herunder ejerforhold, med prioriteringer, muligheder for biodiversitetsprojekter og støttemuligheder Foretage en analyse med hjælp fra relevante specialister af mulige udviklingstiltag i nationalparkens nåletræs- og blandingskove og herunder vurdere indsatsens værdi for nationalparkens særlige og truede arter og deres levesteder Indgå mindst fem større aftaler om stort dødt ved, skovgræsning og/eller naturlig hydrologi – med konkrete mål og overvågning Indgå mindst tre større aftaler om konvertering af nål til løv eller overdrev i gamle løvskovområder, ligesom det er sket i forrige planperiode med Rugaard Sønderskov, hvor 1,8 ha er konverteret fra sitkagran til lys løvskov 	Evaluering af nationalparkens arbejde i de private skove siden nationalparkens etablering med henblik på en vurdering af resultaterne i forhold til indsatsen. Det skal danne grundlag for en strategi for den fortsatte indsats

	<ul style="list-style-type: none"> Efterlyse og kortlægge store og gamle solitære træer og trægrupper i en borgerkampagne med tilknyttet rådgivning Fortsætte registrering af naturdata fra offentlige og private skove (urteflora og vedsvampe) i Top 20-projektet og sikre dem i offentligt tilgængelige databaser 	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Projekterne har tæt tilknytning til den nationale skovstrategi og dermed Naturstyrelsen Kronjyllands udlægning af urørt skov i Hestehave og Ringelose Skov ved Kalø samt ved Ørnbjerg Mølle. Indsatsen kræver aftaler med offentlige lodsejere, ligesom projekter i de private skove kræver aftaler med private lodsejere	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Eventuelt skovloven	
Organisering og samarbejdsparter	Nationalparken vil søge samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, Syddjurs Kommune og private lodsejere samt danske universiteter i forskellige konstellationer. Nationalparken vil derudover erfaringsudveksle med de danske nationalparker på Sjælland, der rummer samme type skovområder	

2. Styrkelse af den særlige og truede overdrevs- og hedenatur			
Indsatsens formål		<ul style="list-style-type: none"> At styrke særlige og truede arter og deres lysåbne tørre levesteder i et bånd rundt om Ebeltoft Vig fra Øer via Ebeltoft By og Mols Bjerge til Dragsmur At styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske samt friluftsmæssige værdier 	
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 1: At bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, kontinuitet, sammenhæng og frie dynamik, især for de nationalt betydningsfulde kyst-, overdrevs- og skovlandskaber	
	Målsætning	<p>§ 3, stk. 1, nr. 1: De væsentligste naturtyper som lavvandede havområder, strandenge, strande og kystskrænter, overdrev, løv- og fyrreskove skal bevares, og deres udbredelse, kvalitet og mangfoldighed styrkes. De skal beskyttes mod tilgroning, afvanding, næringsstofberigelse, invasive arter m.v. og udvikles til at blive bæredygtige og dynamiske økosystemer med naturlig vandbalance m.v.</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 2: At skabe større sammenhæng mellem nationalparkens naturområder, herunder især overgange mellem kyst-, overdrevs- og skovarealer</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 3: Udlægge sammenhængende skovområder, hvor plantager omlægges til lysåbne og naturnært drevne skove domineret af hjemmehørende træarter og buske, og områder med åben græsningsmosaik med sandmarker skal bevares og styrkes</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 11: Forskning skal understøttes og undervisning styrkes gennem etablering af faciliteter og undervisningstilbud, herunder tilbud der understøtter natur-, kultur- og miljøbevidstheden hos børn og unge</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 13: Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres</p>	
Beskrivelse af indsatsen		Lave naturpleje og -genopretningsprojekter i den lysåbne, næringsfattige overdrevs- og hedenatur i samarbejde med både private og offentlige lodsejere	
Indsatsens elementer og projekter		Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Bedre sammenhæng mellem værdifulde naturområder	Fortsætte samarbejdet med Den Danske Naturfond om græsning i storfolde	<ul style="list-style-type: none"> Gennemføre mindst endnu et projekt om arealerhvervelse i samarbejde med Den Danske Naturfond. Arealet vil lægge sig til de ca. 100 ha, som nationalparken i dag forvalter i samarbejde med Den Danske Naturfond Opstille overvågningsplan for de arealer, som Den Danske Naturfond og nationalparken samarbejder om. Planen iværksættes med baselinemåling i 2024 Formidle Den Danske Naturfonds arealer med information på stedet samt arrangementer om biodiversitet, naturpleje og naturplejedyr 	Konsolidere, drifte og justere projekterne med Den Danske Naturfond, således at arter og naturtyper inden for nationalparkens særlige ansvarsområder fortsat fremmes

	Videreudvikling af bynaturprojektet BiodiverCity fra Øer, gennem Ebeltoft By til Egsmark	<ul style="list-style-type: none"> • Løbende konsolidering af det 120 ha store BiodiverCity-projekt gennem besøg hos virksomheder og nye tiltag • Indgå mindst fem aftaler om yderligere Inddragelse af private og offentlige arealer, der styrker sammenhængen i værdifuld overdrevsnatur og græsning gennem det 13 kilometer lange BiodiverCity-bånd • Faglig formidling af projektets unikke aspekter, sikring af alle projektets naturdata på offentligt tilgængelige platforme og indgå i faglige netværk om højprofilerede bynaturprojekter • Formidling af projektet i forhold til lokalbefolkningen og gæster med information på stedet og arrangementer som eksempelvis bioblitz 	<ul style="list-style-type: none"> • Styrke projektet med evaluering og formidling • Udvikle og igangsætte målrettede naturprojekter i båndet eksempelvis i forhold til udvalgte målarter • Etablere stiføring i båndet med formidling
	Styrke natur på strækningen Egsmark-Femmøller på større jagt- og skovejendomme	<ul style="list-style-type: none"> • Udarbejde og gennemføre mindst 10 frivillige aftaler med lodsejere om naturplaner i forhold til overdrevs- og skovnatur hen over hele strækningen • Evaluere samarbejdet og resultatet af naturplanerne og dernæst lave opfølgende indsatser i samarbejde med lodsejerne • Igangsætte overvågningsprogram af registrerede særlige og truede arter i hele korridoren Egsmark-Femmøller 	Dokumentere en færdig habitatskorridor gennem området ved planperiodens udgang og evaluere resultatet med henblik på at fortsætte arbejdet med at videreudvikle habitatskorridoren
Naturpleje	Arbejde med udvikling af rewilding-inspirerede græsningsformer og -natur	<ul style="list-style-type: none"> • Teste brug af mindre taskforce af dyr som f.eks. geder på steder med særlige udfordringer, evaluere og implementere en metode • Teste brug af no fence-metoder (om muligt) • Teste brug af får ifølge med fårehyrde i udvalgte områder • Etablere mindst en ådselsfoderplads • Etablere et pilotprojekt med græsningsbørs mellem mange små lodsejere og dyreholdere i forhold til mere og bedre naturpleje 	Udbrede de eksperimenterende pilotprojekter, der viser perspektiv, til større områder i nationalparken
	Inddrage og hjælpe nationalparkens private lodsejere i at udvikle overdrevsnatur samt fortsætte projektet "Vores Vilde Haver" med Syddjurs Kommune	<ul style="list-style-type: none"> • Oprette, uddanne og certificere et korps af frivillige rådgivere, der kan hjælpe og vejlede mindre lodsejere • Registrere og monitere arealer, der indgår i projektet, med arealstørrelse, indførte naturpleje, mål, resultater og udfordringer • Lave basisanalyse og efterfølgende naturplaner i fem projekter på lidt større private arealer med naturpotentiale • Videreudvikle projektet Vores Vilde Haver i samarbejde med private lodsejere, Syddjurs Kommune og relevante samarbejdspartnere • Udvikle et postkasse-klæbemærke til lodsejere og haveejere, der indgår i projekterne. Mærket skal afspejle, at de gør noget for mere biodiversitet i samarbejde med nationalparken 	Igangsætte kampagne for at motivere flere haveejere og andre private lodsejere til at sikre naturpleje og biodiversitet på egne arealer
	Overvågning og styrkelse af den særlige og truede natur	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluere og revidere Top 20-projektet om særlige og truede arter, der er udvalgt til en fokuseret naturplejeindsats og tilhørende målsætninger • Koordinering i forhold til Top 20 med vigtige lokale aktører for at sikre fuld kendskab til og naturpleje omkring arterne i hele nationalparken • Sikre at alle naturdata fra Top 20-projektet er i offentligt tilgængelig database • Fortsætte arbejdet om ny viden om de særlige og truede arter og deres levesteder i nationalparken, herunder afdække barrierer og muligheder i forhold til at bevare og udvikle dem 	
	Optimering i forhold til nationalparkens frivillige i naturprojekter	<ul style="list-style-type: none"> • Øge, standardisere og måle indsatsen, herunder udfærdige en årlig rapport, for at professionalisere arbejdet med disse frivilligrupper, der i dag foretager registrering af særlige og sjældne arter, udfører naturpleje og formidler biodiversitet 	Evaluere hele frivilligindsatsen på naturplejeområdet med henblik på at optimere arbejdet

Naturpleje i forhold til udvalgte arter, som nationalparken påtager sig et særligt ansvar for	Rydning og bekæmpelse af særlige problemarter som f.eks. gyvel for at bevare og udbrede sjælden flora	<ul style="list-style-type: none"> • Etablering af et nyt samarbejds- og koordinationsforum med Naturstyrelsen Kronjylland og Syddjurs Kommune med fokus på effektivt samarbejde om bekæmpelse af netop invasive arter i forhold til sjælden flora • Styrke frivilliggruppernes indsats i naturpleje • Gennemføre videnopbygning og erfa-udveksling via samarbejde med andre organisationer, universiteter og naturforvaltere 	Fortsat overvågning af bestandsudviklingen for de udvalgte arter
	Sikre og udvikle levesteder for særlige truede jordboende, barjords- og gødningsafhængige arter	<ul style="list-style-type: none"> • Samle og koordinere indsatserne fra centrale parter i nationalparken • Bruge assisteret spredning af egen frøhøst fra vilde planter og udlægning af store sten ved omlægning fra agerjord til natur på Den Danske Naturfonds arealer 	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Kræver positivt tilsagn fra private og offentlige lodsejere		
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Naturbeskyttelsesloven, særligt § 3- og Natura 2000-beskyttelse.		
Organisering og samarbejdsparter	Naturstyrelsen Kronjylland, Syddjurs Kommune, danske universiteter og private lodsejere i forskellige konstellationer.		

3. Udvikling og formidling af nationalparkens kystområder og kystkultur

Indsatsens formål		Styrke, beskytte og udvikle natur, kultur, friluftsliv og turisme langs nationalparkens kyster og i de kystnære havområder samt formidle områdernes særlige værdier
Relation til bekendtgørelsens	Formål	<p>§ 2, stk. 1, nr. 1: At bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, kontinuitet, sammenhæng og frie dynamik, især for de nationalt betydningsfulde kyst-, overdrevs- og skovlandskaber</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 3: At bevare og styrke Nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 4: At styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser i det varierede kyst- og kulturlandskab, herunder bymiljøer</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 5: At styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 6: At støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne</p>
	Målsætning	<p>§ 3, stk. 1, nr. 1: De væsentligste naturtyper som lavvandede havområder, strandenge, strande og kystskrænter, overdrev, løv- og fyrreskove skal bevares, og deres udbredelse, kvalitet og mangfoldighed styrkes. De skal beskyttes mod tilgroning, afvanding, næringsstofberigelse, invasive arter m.v. og udvikles til at blive bæredygtige og dynamiske økosystemer med naturlig vandbalance m.v.</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 5: Kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer, der fortæller om brugen af landskab, natur og kyst, skal bevares, synliggøres og gøres tilgængelige, især færdselsveje, fortidsminder, borg- og mølleanlæg, herregårds- og landsbymiljøer samt Ebeltofts historie som købstad. Viden om de nævnte miljøer, helheder og enkeltelementer skal udbygges</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 6: Mulighederne for friluftsliv, naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser skal styrkes</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turisterhvervet</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 10: Formidling og naturvejledning af Nationalparkens landskabsdannelse, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier og adgangsforhold skal styrkes og koordineres i samarbejde med lokale aktører gennem udbygning og etablering af aktiviteter, servicefunktioner og faciliteter</p>
Beskrivelse af indsatsen		Igangsætte projekter til udvikling af nationalparkens kyster og kystnære havområder inden for natur, kultur, friluftsliv og turisme, herunder sikre god formidling

Indsatsens elementer og projekter		Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Etablere kystnære rev og marine restaureringsprojekter i samarbejde med Syddjurs Kommune		<ul style="list-style-type: none"> Undersøge mulighederne for og iværksætte arbejdet med etablering af både kunstige og naturlige revstrukturer i kombination med formidlings- og friluftsfaciliteter Etablere et undersøisk formidlingslokale med mulighed for at iagttage livet på rev og i hav Udarbejde materiale til formidling af rev og havmiljø Eftersøge og registrere relevante indikatorarter som eksempelvis nye marine arter til et formidlingsprojekt som f.eks. "Kend 10 arter i havet" Indgå i det strategiske havsamarbejde omkring Aarhusbugten, der er etableret mellem Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens Kommuner for at øge biodiversiteten og naturtilstanden i den østjyske del af Kattegat Planlægge og gennemføre fem restaureringsprojekter for den marine natur, herunder ålegræsudplantninger, i samarbejde med eksterne parter 	<ul style="list-style-type: none"> Gennemføre tværfaglig formidling og integration i en ny formidlingsplatform om havmiljø og havets tilstand Overvåge og formidle marine restaureringsprojekter
Restaurering af de sjældne tangdiger fra 1700-tallet i Ebeltoft		<ul style="list-style-type: none"> Understøtte igangværende initiativer med restaurering af tangdigerne i Ebeltoft. Restaureringen skal ske med ålegræs, der er skyllet i land i Ebeltoft Vig og indsamlet af frivillige Understøtte etablering af et ålegræslaug med frivillige, der skal indsamle ålegræs og foretage selve restaureringen Formidle tangdigerens kulturhistorie med blandt andet information på stedet 	
Ebeltofts Fiskerihavn		<ul style="list-style-type: none"> Understøtte initiativer, der fremmer ambitionen om at udvikle Ebeltoft Fiskerihavn til kultur- og fiskerihavn, herunder renovering af bedding, etablering af værftsfaciliteter, bevaring af fiskerihavnens kulturmiljø, herunder den særlige bygningskultur 	Evaluere indsatsen i planperioden med henblik på opfølgende indsatser
Formidling af småskibssejladser, herunder de historiske ladepladser, mellem Ebeltoft og Aarhus		<ul style="list-style-type: none"> Formidle fortællingen om småskibssejladser mellem Ebeltoft og Aarhus, herunder ladepladserne på strækningen. Fortællingen formidles på og med nationalparkskipet Skødshoved, med fast formidling på udvalgte steder og digitalt på nationalparkappen Støtte arbejdet med at bevare Toldstedet som et vigtigt kulturmiljø i fortællingen om paketskibene 	
Udbyde guidede snorkeldykture		<ul style="list-style-type: none"> Gennemføre minimum 10 guidede snorkeldykture pr. år med formidling af havnatur i nationalparken 	
Styrkelse af faciliteter i kystzonen	Dykker-faciliteter	<ul style="list-style-type: none"> Etablering af to dykkerhotspots med god marin biodiversitet 	
	Broer og landgangs-faciliteter	<ul style="list-style-type: none"> Understøtte lokale initiativer om at forbedre adgangen til havet med nye broer eller lignende tiltag, såfremt det sker på en hensigtsmæssig og bæredygtig måde 	
Understøtte virksomheder i udvikling af bæredygtige oplevelsesprodukter ved kysten		<ul style="list-style-type: none"> Bidrage til udvikling af nye kommercielle naturoplevelser, der formidler kystnaturen og det marine 	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning		Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, Kystdirektoratet, Natura 2000-lovgivning, Naturbeskyttelsesloven	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning		Eventuelt Naturbeskyttelsesloven og Kystbeskyttelsesloven	
Organisering og samarbejdsparter		Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, private lodsejere, foreninger og virksomheder	

4. Bedre balance mellem beskyttelse og benyttelse i nationalparkens naturområder															
Indsatsens formål		Styrke balancen mellem beskyttelse og benyttelse til gavn for naturen og glæde for mennesket													
Relation til bekendtgørelsens	Formål	<p>§ 2, nr. 1, nr. 1: Bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, kontinuitet, sammenhæng og frie dynamik, især for de nationalt betydningsfulde kyst-, overdrevs- og skovlandskaber</p> <p>§ 2, nr. 1, nr. 4: Styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser i det varierede kyst- og kulturlandskab, herunder bymiljøer</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 5: Styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier</p> <p>§ 2, stk. 1, nr. 6: Støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne</p>													
	Målsætning	<p>§ 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turisterhvervet</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 9: Særligt sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrelse ved hjælp af planlægning af stiforløb, formidling m.v.</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 12: Udviklingen af nationalparken skal ske i samspil med omgivelserne</p> <p>§ 3, stk. 1, nr. 13: Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres</p>													
Beskrivelse af indsatsen		Sikre balancen beskyttelse-benyttelse dels ved ikke at værksætte nye tiltag uden en vurdering af konsekvenserne i forhold til bæredygtighed, dels med målrettet brug af redskaber som eksempelvis zonerings, nudging og code-of-conduct													
Indsatsens elementer og projekter		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Mål på kort sigt</th> <th>Mål på mellemlang og lang sigt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <p>Visitor Management</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udarbejde strategi for visitor management: Styring af publikumstryk, inkl. fordeling af lokale beboere, gæster og turister ud i hele parken, identificering af opmærksomhedspunkter som f.eks. færdsel blandt græssende dyr, brug af nudging via stier og boardwalks, indgreb som zonerings, herunder tidsbestemt, samarbejde med Syddjurs Kommune om trafik og code of conduct. Strategien skal hvile på den forudsætning, at parken får et besøgscenter, der er et naturligt omdrejningspunkt for effektiv visitor management sammen med parkens tre formidlingsstationer • Iværksætte strategien trinvis, straks efter at strategien foreligger, og særligt efter etablering af besøgscentret </td> <td> <p>Evaluering af den foreløbige indsats, udarbejdelse af en plan for udrulning af de dele af strategien, der endnu ikke er sat i værk, og vurdering af nødvendigheden af supplerende tiltag</p> </td> </tr> <tr> <td> <p>Afsøge mulighederne for brug af zonerings, herunder evt. tidsbegrænset, i særlig sårbar natur</p> </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Lave en udredning om mulighederne for at benytte zonerings til beskyttelse af særlig sårbar natur, herunder tage kontakt til relevante myndigheder • Teste brug af zonerings i et udvalgt område, såfremt nævnte udredning og efterfølgende kontakt til relevante myndigheder giver mulighed herfor • Afdække og rapportere om resultatet af brug af zonerings (med en baseline), succeser og udfordringer • </td> <td> <p>Såfremt mulighederne for brug af zonerings i særlig sårbar natur virker gunstige (efter test og vurdering) skal der udvikles dels en liste over ønskede lokationer, hvor en zonerings giver mening, dels en manual til brug for medarbejdere, der skal arbejde med zonerings</p> </td> </tr> <tr> <td> <p>Bæredygtig udvikling i naturen – måling af turismens påvirkning på naturen</p> </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Iværksætte projektet i samarbejde med de øvrige danske nationalparker og Dansk Kyst- og Naturturisme • Visionen er at udvikle operationelle værktøjer til at planlægge turisme, som sikrer og styrker de stedlige naturværdier, og som kan anvendes af myndigheder, naturforvaltere og turismeorganisationer inden for afgrænsede arealer som national- og naturparker • Der skal bl.a. udvikles en operationel metode med målbare indikatorer til naturovervågning, måling af besøgstryk, måling af efterspørgsel og slid på friluftsfaciliteter samt praktiske styrings-, forvaltnings- og planlægningsværktøjer • Gennemførelse af projektet kræver, at der rejses midler via fonde </td> <td> <p>Indarbejde projektets resultater og værktøjer i nationalparkens strategi for gæstehåndtering og det daglige arbejde med udvikling af natur, kultur, friluftsliv og turisme</p> </td> </tr> <tr> <td> <p>Formidling af god opførelse i naturen (code of conduct)</p> </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre et kursus for de lokale virksomheder, der sælger kommercielle naturoplevelser og outdooroplevelser </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluere indsats og resultater samt planlægge næste periodes indsatser inden for beskyttelse og benyttelse </td> </tr> </tbody> </table>	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt	<p>Visitor Management</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udarbejde strategi for visitor management: Styring af publikumstryk, inkl. fordeling af lokale beboere, gæster og turister ud i hele parken, identificering af opmærksomhedspunkter som f.eks. færdsel blandt græssende dyr, brug af nudging via stier og boardwalks, indgreb som zonerings, herunder tidsbestemt, samarbejde med Syddjurs Kommune om trafik og code of conduct. Strategien skal hvile på den forudsætning, at parken får et besøgscenter, der er et naturligt omdrejningspunkt for effektiv visitor management sammen med parkens tre formidlingsstationer • Iværksætte strategien trinvis, straks efter at strategien foreligger, og særligt efter etablering af besøgscentret 	<p>Evaluering af den foreløbige indsats, udarbejdelse af en plan for udrulning af de dele af strategien, der endnu ikke er sat i værk, og vurdering af nødvendigheden af supplerende tiltag</p>	<p>Afsøge mulighederne for brug af zonerings, herunder evt. tidsbegrænset, i særlig sårbar natur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lave en udredning om mulighederne for at benytte zonerings til beskyttelse af særlig sårbar natur, herunder tage kontakt til relevante myndigheder • Teste brug af zonerings i et udvalgt område, såfremt nævnte udredning og efterfølgende kontakt til relevante myndigheder giver mulighed herfor • Afdække og rapportere om resultatet af brug af zonerings (med en baseline), succeser og udfordringer • 	<p>Såfremt mulighederne for brug af zonerings i særlig sårbar natur virker gunstige (efter test og vurdering) skal der udvikles dels en liste over ønskede lokationer, hvor en zonerings giver mening, dels en manual til brug for medarbejdere, der skal arbejde med zonerings</p>	<p>Bæredygtig udvikling i naturen – måling af turismens påvirkning på naturen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iværksætte projektet i samarbejde med de øvrige danske nationalparker og Dansk Kyst- og Naturturisme • Visionen er at udvikle operationelle værktøjer til at planlægge turisme, som sikrer og styrker de stedlige naturværdier, og som kan anvendes af myndigheder, naturforvaltere og turismeorganisationer inden for afgrænsede arealer som national- og naturparker • Der skal bl.a. udvikles en operationel metode med målbare indikatorer til naturovervågning, måling af besøgstryk, måling af efterspørgsel og slid på friluftsfaciliteter samt praktiske styrings-, forvaltnings- og planlægningsværktøjer • Gennemførelse af projektet kræver, at der rejses midler via fonde 	<p>Indarbejde projektets resultater og værktøjer i nationalparkens strategi for gæstehåndtering og det daglige arbejde med udvikling af natur, kultur, friluftsliv og turisme</p>	<p>Formidling af god opførelse i naturen (code of conduct)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre et kursus for de lokale virksomheder, der sælger kommercielle naturoplevelser og outdooroplevelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluere indsats og resultater samt planlægge næste periodes indsatser inden for beskyttelse og benyttelse
Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt														
<p>Visitor Management</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udarbejde strategi for visitor management: Styring af publikumstryk, inkl. fordeling af lokale beboere, gæster og turister ud i hele parken, identificering af opmærksomhedspunkter som f.eks. færdsel blandt græssende dyr, brug af nudging via stier og boardwalks, indgreb som zonerings, herunder tidsbestemt, samarbejde med Syddjurs Kommune om trafik og code of conduct. Strategien skal hvile på den forudsætning, at parken får et besøgscenter, der er et naturligt omdrejningspunkt for effektiv visitor management sammen med parkens tre formidlingsstationer • Iværksætte strategien trinvis, straks efter at strategien foreligger, og særligt efter etablering af besøgscentret 	<p>Evaluering af den foreløbige indsats, udarbejdelse af en plan for udrulning af de dele af strategien, der endnu ikke er sat i værk, og vurdering af nødvendigheden af supplerende tiltag</p>														
<p>Afsøge mulighederne for brug af zonerings, herunder evt. tidsbegrænset, i særlig sårbar natur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lave en udredning om mulighederne for at benytte zonerings til beskyttelse af særlig sårbar natur, herunder tage kontakt til relevante myndigheder • Teste brug af zonerings i et udvalgt område, såfremt nævnte udredning og efterfølgende kontakt til relevante myndigheder giver mulighed herfor • Afdække og rapportere om resultatet af brug af zonerings (med en baseline), succeser og udfordringer • 	<p>Såfremt mulighederne for brug af zonerings i særlig sårbar natur virker gunstige (efter test og vurdering) skal der udvikles dels en liste over ønskede lokationer, hvor en zonerings giver mening, dels en manual til brug for medarbejdere, der skal arbejde med zonerings</p>													
<p>Bæredygtig udvikling i naturen – måling af turismens påvirkning på naturen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iværksætte projektet i samarbejde med de øvrige danske nationalparker og Dansk Kyst- og Naturturisme • Visionen er at udvikle operationelle værktøjer til at planlægge turisme, som sikrer og styrker de stedlige naturværdier, og som kan anvendes af myndigheder, naturforvaltere og turismeorganisationer inden for afgrænsede arealer som national- og naturparker • Der skal bl.a. udvikles en operationel metode med målbare indikatorer til naturovervågning, måling af besøgstryk, måling af efterspørgsel og slid på friluftsfaciliteter samt praktiske styrings-, forvaltnings- og planlægningsværktøjer • Gennemførelse af projektet kræver, at der rejses midler via fonde 	<p>Indarbejde projektets resultater og værktøjer i nationalparkens strategi for gæstehåndtering og det daglige arbejde med udvikling af natur, kultur, friluftsliv og turisme</p>													
<p>Formidling af god opførelse i naturen (code of conduct)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre et kursus for de lokale virksomheder, der sælger kommercielle naturoplevelser og outdooroplevelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluere indsats og resultater samt planlægge næste periodes indsatser inden for beskyttelse og benyttelse 													

	<ul style="list-style-type: none"> • Udbrede nationalparkens materialer om god opførsel i naturen via Nationalparkens Servicenetværk, der alt andet lige møder alle gæster i nationalparken • I særlig grad formidle natur og tidevand ved vigtige kyst- og fuglelokaliteter 	
Fortsat samarbejde med de øvrige danske nationalparker om god opførsel i naturen	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre årlige møder med registrering af succeser og udfordringer i de danske nationalparker med henblik på at blive dygtigere til i praksis at sikre balance mellem beskyttelse og benyttelse 	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Planlægning i Syddjurs Kommune, hos Dansk Kyst- og Naturturisme samt VisitAarhus. Indsatsen involverer i markant grad lokalsamfundet – dets beboere, lodsejere, lokalt foreningsliv og virksomheder	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Naturbeskyttelsesloven o.a.	
Organisering og samarbejdsparter	Naturstyrelsen Kronjylland, Syddjurs Kommune, Dansk Kyst- og Naturturisme, VisitAarhus, de øvrige danske nationalparker, universiteter og repræsentanter fra lokalområdet i forskellige konstellationer	

5. Viden om nationalparkens unikke landskabsdannelse		
Indsatsens formål	At formidle viden om nationalparkens helt unikke istidslandskab	
Relation til bekendtgørelsen	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 2: Bevare og styrke de landskabelige og geologiske værdier i det unikke istidslandskab.
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 4: Nationalparkens karaktergivende landskabselementer og markante geologiske formationer, herunder randmoræner og dødislandskaber, skal bevares og synliggøres. § 3, stk. 1, nr. 10: Formidling og naturvejledning af Nationalparkens landskabsdannelse, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier og adgangsforhold skal styrkes og koordineres i samarbejde med lokale aktører gennem udbygning og etablering af aktiviteter, servicefunktioner og faciliteter
Beskrivelse af indsatsen	Med forskellige virkemidler som gennem publikationer, formidling, infrastruktur, kampagner, aktiviteter og events at styrke kendskabet til nationalparkens geologi og landskabsdannelse	
Indsatsens elementer og projekter	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Kortlægge den samlede viden og behov for ny viden om den lokale landsskabsdannelse og geologiske seværdigheder.	<ul style="list-style-type: none"> • Afholde en faglig status- og udviklingsworkshop om geologi og landskabsdannelse, der kan identificere og prioritere nye opgaver vedrørende viden, aktiviteter og formidling • Gennemføre tre mindre supplerende geologiske vidensprojekter med stort formidlingspotentiale • Udvikle formidling af landskabsdannelsen til det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge 	Mangler i vidensgrundlaget forfølges gennem større forskningsprojekter med fondsstøtte
Lokalitetsbåret formidling af istider og landskabsdannelse	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrive geologien, landskabsdannelsen og de vigtigste geologiske lokaliteter i området til brug for forskellige typer formidling • Udvikle mindst fem vandrestier med geologisk tema, hvoraf mindst to-tre skal ligge uden for Mols Bjerge • Drifte og videreudvikle projekter om store sten og forhistorisk fauna i borgerdrevne projekter samt integrere dem i den samlede formidling • Oprette en geologi-frivilliggruppe til gennemførelse af mindre projekter, eftersøgninger og formidling • Udfærdige en analyserapport om muligheder for en geologisk certificering som eksempelvis geopark • Undersøge muligheder for at danne et netværk mellem lokale geologiske formidlingsaktører i Danmark 	Integration i stor fælles formidlingsplatform
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Der er betydelig slægtskab med Geopark Odsherred og national geologisk interesse i at udvikle viden om landskabsdannelsen under forskellige isfremstød	

Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Ingen
Organisering og samarbejdspartner	Undervisnings- og forskningsinstitutioner, Syddjurs Kommune, vandforsyninger i området, museer og øvrige geologiske formidlere

6. Forskning og formidling af mennesker og natur i Mols Bjerge																	
Indsatsens formål		<ul style="list-style-type: none"> • Udpege og registrere den særlige og truede kulturarv samt de særlige og truede kulturmiljøer i nationalparken • Skabe grundlag for bedre formidling og prioritering af fremtidigt arbejde på kulturområdet • Igangsætte bevaringsopgaver og forskning 															
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 3: At bevare og styrke Nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer															
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 5: Kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer, der fortæller om brugen af landskab, natur og kyst, skal bevares, synliggøres og gøres tilgængelige, især færdselsveje, fortidsminder, borg- og mølleanlæg, herregårds- og landsbymiljøer samt Ebeltofts historie som købstad. Viden om de nævnte miljøer, helheder og enkeltelementer skal udbygges															
Beskrivelse af indsatsen		Særlig fokus på forskning og formidling af Mols Bjerge, hvor de tørre overdrev med den store artsdiversitet og fine udsigter er selve hjertet i nationalparken og et enestående eksempel på, hvordan mennesket og dets husdyr har været med til at skabe naturen, og hvordan kulturen har udviklet sig fra den særlige geologi og natur															
Indsatsens elementer og projekter		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; background-color: #e0f2f1;">Mål på kort sigt</th> <th style="width: 50%; background-color: #e0f2f1;">Mål på mellemlang og lang sigt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Renovering og ibrugtagning af det historiske Skovløberhus i Mols Bjerge <ul style="list-style-type: none"> • Renovering af Skovløberhuset i Mols Bjerge i samarbejde med Skovløberhusets Venner, Foreningen BLIS og Naturstyrelsen Kronjylland • Indretning af raste- og madpakkested samt etablering af primitivt toilet til brug for bl.a. vandrere på Mols Bjergestien, der passerer tæt forbi huset • Formidle huset og dets historie bl.a. med information på stedet og digitalt i nationalparkappen </td> <td> Fortsættes og udbygges ind i kommende planperioder </td> </tr> <tr> <td> Formidling af Tinghulen via Tinghulegruppen, der består af frivillige i nationalparken. Alle tiltag vurderes nøje i forhold til bæredygtighed på grund af Tinghulens særlige geologi og risiko for erosion. </td> <td> Udførelse af bevaringsopgaver fortsættes i kommende planperioder </td> </tr> <tr> <td> Restaurering og formidling af bevaringsværdige kulturminde i den kommende naturnationalpark i Mols Bjerge </td> <td> På grundlag af Museum Østjyllands rapport over bevaringsværdige kulturspor i den kommende naturnationalpark (2023) skal de vigtige kulturminde restaureres og formidles med oplysninger relevante steder i landskabet og digitalt i nationalparkappen. Det sker som led i et samarbejdsprojekt med Museum Østjylland og Naturstyrelsen Kronjylland </td> </tr> <tr> <td> Kulturhistorisk forskning og undersøgelser i Mols Bjerge </td> <td> Forsknings- og formidlingsprojekt i samarbejde med Museum Østjylland med titlen: Kriminalitet, tiggeri og løsgænger i Mols Bjerge </td> </tr> <tr> <td> Kulturlandskabet </td> <td> Afsøge muligheden for et samarbejdsprojekt med de øvrige danske nationalparker om bæredygtig udnyttelse og bevaring af kulturlandskabet </td> </tr> <tr> <td colspan="2">Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning</td> <td>Projektet har tæt relation til Museum Østjyllands arbejde med kulturarven. Projektet udføres i dialog med museet og Naturstyrelsen Kronjylland som lodsejer</td> </tr> </tbody> </table>	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt	Renovering og ibrugtagning af det historiske Skovløberhus i Mols Bjerge <ul style="list-style-type: none"> • Renovering af Skovløberhuset i Mols Bjerge i samarbejde med Skovløberhusets Venner, Foreningen BLIS og Naturstyrelsen Kronjylland • Indretning af raste- og madpakkested samt etablering af primitivt toilet til brug for bl.a. vandrere på Mols Bjergestien, der passerer tæt forbi huset • Formidle huset og dets historie bl.a. med information på stedet og digitalt i nationalparkappen 	Fortsættes og udbygges ind i kommende planperioder	Formidling af Tinghulen via Tinghulegruppen, der består af frivillige i nationalparken. Alle tiltag vurderes nøje i forhold til bæredygtighed på grund af Tinghulens særlige geologi og risiko for erosion.	Udførelse af bevaringsopgaver fortsættes i kommende planperioder	Restaurering og formidling af bevaringsværdige kulturminde i den kommende naturnationalpark i Mols Bjerge	På grundlag af Museum Østjyllands rapport over bevaringsværdige kulturspor i den kommende naturnationalpark (2023) skal de vigtige kulturminde restaureres og formidles med oplysninger relevante steder i landskabet og digitalt i nationalparkappen. Det sker som led i et samarbejdsprojekt med Museum Østjylland og Naturstyrelsen Kronjylland	Kulturhistorisk forskning og undersøgelser i Mols Bjerge	Forsknings- og formidlingsprojekt i samarbejde med Museum Østjylland med titlen: Kriminalitet, tiggeri og løsgænger i Mols Bjerge	Kulturlandskabet	Afsøge muligheden for et samarbejdsprojekt med de øvrige danske nationalparker om bæredygtig udnyttelse og bevaring af kulturlandskabet	Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning		Projektet har tæt relation til Museum Østjyllands arbejde med kulturarven. Projektet udføres i dialog med museet og Naturstyrelsen Kronjylland som lodsejer
Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt																
Renovering og ibrugtagning af det historiske Skovløberhus i Mols Bjerge <ul style="list-style-type: none"> • Renovering af Skovløberhuset i Mols Bjerge i samarbejde med Skovløberhusets Venner, Foreningen BLIS og Naturstyrelsen Kronjylland • Indretning af raste- og madpakkested samt etablering af primitivt toilet til brug for bl.a. vandrere på Mols Bjergestien, der passerer tæt forbi huset • Formidle huset og dets historie bl.a. med information på stedet og digitalt i nationalparkappen 	Fortsættes og udbygges ind i kommende planperioder																
Formidling af Tinghulen via Tinghulegruppen, der består af frivillige i nationalparken. Alle tiltag vurderes nøje i forhold til bæredygtighed på grund af Tinghulens særlige geologi og risiko for erosion.	Udførelse af bevaringsopgaver fortsættes i kommende planperioder																
Restaurering og formidling af bevaringsværdige kulturminde i den kommende naturnationalpark i Mols Bjerge	På grundlag af Museum Østjyllands rapport over bevaringsværdige kulturspor i den kommende naturnationalpark (2023) skal de vigtige kulturminde restaureres og formidles med oplysninger relevante steder i landskabet og digitalt i nationalparkappen. Det sker som led i et samarbejdsprojekt med Museum Østjylland og Naturstyrelsen Kronjylland																
Kulturhistorisk forskning og undersøgelser i Mols Bjerge	Forsknings- og formidlingsprojekt i samarbejde med Museum Østjylland med titlen: Kriminalitet, tiggeri og løsgænger i Mols Bjerge																
Kulturlandskabet	Afsøge muligheden for et samarbejdsprojekt med de øvrige danske nationalparker om bæredygtig udnyttelse og bevaring af kulturlandskabet																
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning		Projektet har tæt relation til Museum Østjyllands arbejde med kulturarven. Projektet udføres i dialog med museet og Naturstyrelsen Kronjylland som lodsejer															

Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Ingen
Organisering og samarbejdsparter	Et samarbejde med særligt Museum Østjylland som faglig ansvarlig for registreringen

7. Forskning og formidling af Kalø

Indsatsens formål		Bidrage til bevarelse af fredede og bevaringsværdige bygninger og enkeltelementer i nationalparken												
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 3: At bevare og styrke Nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer												
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 5: Kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer, der fortæller om brugen af landskab, natur og kyst, skal bevares, synliggøres og gøres tilgængelige, især færdselsveje, fortidsminder, borg- og mølleanlæg, herregårds- og landsbymiljøer samt Ebeltofts historie som købstad. Viden om de nævnte miljøer, helheder og enkeltelementer skal udbygges												
Beskrivelse af indsatsen		Forskning og formidling af Kalø som er nationalparkens mest markante turistattraktion og hjemsted for det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge. Middelalderhistorien om Marsk Stig og Erik Menved trækker tråde fra slotsruinen ud i hele nationalparken												
Indsatsens elementer og projekter		<table border="1"> <thead> <tr> <th>Mål på kort sigt</th> <th>Mål på mellemlang og lang sigt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Forskning og formidling af den forsvundne landsby Bregnet og Kalø Slotsruin</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Udføre arkæologiske undersøgelser og formidling af den forsvundne landsby Bregnet i samarbejde med Museum Østjylland, herunder en åben udgravning i planperioden • Lave en børnebog om Kalø Slot og Bregnet Landsby </td> </tr> <tr> <td>Formidle herregårdsskovene Hestehave og Ringelose Skov</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Etablere en sti om kultur- og naturhistorie i herregårdsskovene i samarbejde med Det Grønne Museum og Herregårdsmuseet Gl. Estrup </td> </tr> <tr> <td>Kalø gennem tiderne</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Formidle historien om Kalø Gods gennem tiderne fra Erik Menved til etableringen af vildtbiologisk station i samarbejde med Danmarks Jægerforbund og Aarhus Universitet </td> </tr> <tr> <td>Stendiger, stenkister, vadesteder, reliktpanter og andre kulturhistoriske spor</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Renovering af stendiger i samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, Foreningen Nordisk Kulturlandskab og MA Sustainable Cultural Heritage Management • Formidling af vadesteder og stenkister i Hestehave Skov og Ringelose Skov • Opfølgning på og formidling af reliktpanter på og omkring Kalø Slotsruin </td> </tr> <tr> <td>Formidling af oldtidshistorien</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> • Etablering af en cykelrute til de mest bemærkelsesværdige stendysser i nationalparken i samarbejde med Niels H. Andersen, Moesgaard Museum, og Museum Østjylland • Der ønskes opmåling og formidling af skåltegn på dysser </td> </tr> </tbody> </table>	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt	Forskning og formidling af den forsvundne landsby Bregnet og Kalø Slotsruin	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre arkæologiske undersøgelser og formidling af den forsvundne landsby Bregnet i samarbejde med Museum Østjylland, herunder en åben udgravning i planperioden • Lave en børnebog om Kalø Slot og Bregnet Landsby 	Formidle herregårdsskovene Hestehave og Ringelose Skov	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en sti om kultur- og naturhistorie i herregårdsskovene i samarbejde med Det Grønne Museum og Herregårdsmuseet Gl. Estrup 	Kalø gennem tiderne	<ul style="list-style-type: none"> • Formidle historien om Kalø Gods gennem tiderne fra Erik Menved til etableringen af vildtbiologisk station i samarbejde med Danmarks Jægerforbund og Aarhus Universitet 	Stendiger, stenkister, vadesteder, reliktpanter og andre kulturhistoriske spor	<ul style="list-style-type: none"> • Renovering af stendiger i samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, Foreningen Nordisk Kulturlandskab og MA Sustainable Cultural Heritage Management • Formidling af vadesteder og stenkister i Hestehave Skov og Ringelose Skov • Opfølgning på og formidling af reliktpanter på og omkring Kalø Slotsruin 	Formidling af oldtidshistorien	<ul style="list-style-type: none"> • Etablering af en cykelrute til de mest bemærkelsesværdige stendysser i nationalparken i samarbejde med Niels H. Andersen, Moesgaard Museum, og Museum Østjylland • Der ønskes opmåling og formidling af skåltegn på dysser
Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt													
Forskning og formidling af den forsvundne landsby Bregnet og Kalø Slotsruin	<ul style="list-style-type: none"> • Udføre arkæologiske undersøgelser og formidling af den forsvundne landsby Bregnet i samarbejde med Museum Østjylland, herunder en åben udgravning i planperioden • Lave en børnebog om Kalø Slot og Bregnet Landsby 													
Formidle herregårdsskovene Hestehave og Ringelose Skov	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en sti om kultur- og naturhistorie i herregårdsskovene i samarbejde med Det Grønne Museum og Herregårdsmuseet Gl. Estrup 													
Kalø gennem tiderne	<ul style="list-style-type: none"> • Formidle historien om Kalø Gods gennem tiderne fra Erik Menved til etableringen af vildtbiologisk station i samarbejde med Danmarks Jægerforbund og Aarhus Universitet 													
Stendiger, stenkister, vadesteder, reliktpanter og andre kulturhistoriske spor	<ul style="list-style-type: none"> • Renovering af stendiger i samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, Foreningen Nordisk Kulturlandskab og MA Sustainable Cultural Heritage Management • Formidling af vadesteder og stenkister i Hestehave Skov og Ringelose Skov • Opfølgning på og formidling af reliktpanter på og omkring Kalø Slotsruin 													
Formidling af oldtidshistorien	<ul style="list-style-type: none"> • Etablering af en cykelrute til de mest bemærkelsesværdige stendysser i nationalparken i samarbejde med Niels H. Andersen, Moesgaard Museum, og Museum Østjylland • Der ønskes opmåling og formidling af skåltegn på dysser 													
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning		Frivillige i nationalparken, MOMU i Aarhus, Museum Østjylland, Ebeltoft Museumsforening, Naturstyrelsen Kronjylland, Slots- og Kulturstyrelsen og Syddjurs Kommune												
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning		Eventuelt bygningsfredningsloven og naturbeskyttelsesloven												
Organisering og samarbejdsparter		Syddjurs Kommune, MOMU, Museum Østjylland og Naturstyrelsen Kronjylland												

8. Styrke nationalparkens tilbud om friluftsliv i særklasse

Indsatsens formål		Styrke friluftsmulighederne i nationalparken til national og international standard	
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 4: At styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser i det varierede kyst- og kulturlandskab, herunder bymiljøer	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr.6: Mulighederne for friluftsliv, naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser skal styrkes. § 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turisterhvervet	
Beskrivelse af indsatsen		Skabe bæredygtige rammer, faciliteter og produkter, der muliggør et bredt spekter af friluftaktiviteter af høj kvalitet	
Indsatsens elementer og projekter		Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Vandrestier	Kvalitetsvandrestier	<ul style="list-style-type: none"> • Identificere eksisterende stiforløb uden for kerneområdet Mols Bjerge med henblik på at certificere mindst tre kvalitetsvandrestier andre steder i nationalparken 	Evaluere det samlede udbud af stier med henblik på at planlægge den fortsatte indsats for at anlægge, lade certificere og formidle stier i nationalparken
	Leading Quality Trail	<ul style="list-style-type: none"> • Udbygge Mols Bjerge-stien med en løkke fra Fuglsøcentret mod syd til Dragsmur • Udbygge Mols Bjerge-stien med en løkke fra Ebeltoft mod nordøst til Jernhatten • Opsætte støttefaciliteter som borde-/bænkesæt og primitive toiletter langs Mols Bjerge-stien • Forbinde Mols Bjerge-stien med vandreruter uden for nationalparken for at sikre et nationalt net af stier • Opdatere vandrebogen om Mols Bjerge-stien med de nye stietaper 	
	Kulturhistoriske stier i landskabet	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemgå og eventuelt kvalitetssikre eksisterende bynære stier (Kløverstierne på Mols og i Ebeltoft) med henblik på at forbedre og formidle dem • Etablere en kulturhistorisk sti fra Porskær Stenhus til Tindhulen • Etablere en promenadesti langs kysten i Ebeltoft med henblik på formidling af kystkulturen og Ebeltofts havne • Identificere eksisterende kirkestier i Kalø-området og i Mols Bjerge med henblik på i samarbejde med kirkerne at udvælge mindst to stiforløb, der skal kvalitetssikres og formidles 	
Specialstier	Ridestier	<ul style="list-style-type: none"> • Bidrage til, at det også i fremtiden er muligt for ryttere at ride uden for hegninger i Mols Bjerge 	I kommende planperiode skal fokus være på at supplere med ridestier og trailerpladser andre steder end i Mols Bjerge
	Handikapstier	<ul style="list-style-type: none"> • Afdække velegnede stier for handikappede i nationalparken og lade stierne certificere med mærkningsordningen God Adgang • Lave en samlet formidling af handicapfaciliteter i nationalparken, inkl. opmærkning af faciliteterne i kortfolder og i appen Nationalpark Mols Bjerge 	
	Cykelruter og MTB-spor	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere og eventuelt afmærke flere lange cykelruter med mulighed for overnatning i nationalparken. Ruterne indtegnes i kortfolder og i appen Nationalpark Mols Bjerge • Etablere cykelruten "Nationalparkruten" fra Aarhus til Kalø. Ruten videreføres via Ebeltoft til Randers med henblik på at sikre bæredygtige transport mellem de to større, nærliggende byer og nationalparken • Cykelruterne forbindes med ruter uden for nationalparken for at sikre et nationalt net af cykelstier • Arbejde for at etablere et MTB-spor i Mols Bjerge i samarbejde med relevante myndigheder og aktører 	

Faciliteter i tilknytning til stier og rasteplasser	Skiltning og vejvisning	<ul style="list-style-type: none"> • Designe et koncept for nationalparkens skilte og vejvisning med henblik på bedre og mere ensartet skiltning • Påbegynde indfasning af skiltekonceptet ved at erstatte udslidte, ødelagte og nye skilte med det nye design 	Fortsætte arbejdet med at sikre bedre og mere ensartet skiltning i nationalparken, gerne i samarbejde med de øvrige danske nationalparker og Naturstyrelsen
	Borde- og bænkesæt	<ul style="list-style-type: none"> • Kortlægge eksistensen af borde-/bænkesæt i nationalparkens naturområder, herunder identificere mulige nye steder at opstille borde-/bænkesæt • Designe et nationalpark-borde-/bænkesæt, der med tiden skal indføres og opstilles i nationalparken • Iværksætte vedligehold på eksisterende borde-/bænkesæt • Udvide nationalparkens pulje af borde-/bænkesæt i naturen med de nydesignede borde-/bænkesæt 	Fortsættes i kommende planperiode
	Overdækkede madpakkepladser	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejde på at etablere flere overdækkede madpakkesteder i samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland 	
	Fugle- og vildtskjul/Fugletårn	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejde på at etablere fugle- og vildtskjul, gerne flydende fugleskjul, samt fugletårne på udvalgte steder i nationalparken 	
	Primitiv overnatning	<ul style="list-style-type: none"> • Vedligeholde og eventuelt udvide nationalparkens pulje af primitive overnatningspladser med tilhørende bålsteder, primitivt toilet og borde-/bænkesæt, gerne uden for Mols Bjerge med henblik på at sprede de besøgende 	
	Bookbar plads til større arrangementer	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en større, bookbar plads til arrangementer med faciliteter som bålhytte, bålplads, sheltere, primitivt toilet og borde-/bænkesæt 	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Projekterne udføres i tæt samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, Syddjurs Kommune, grundejerforeninger, private lodsejere, lokalt foreningsliv og andre relevante aktører		
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Eventuelt Naturbeskyttelsesloven, Planloven og Byggeloven		
Organisering og samarbejdsparter	De enkelte projekter organiseres med en lille styregruppe af relevante aktører, hvis det er fordelagtigt for projektets fremdrift		

9. Håndtering af trafikale forhold			
Indsatsens formål		Minimere den motoriserede trafik i Mols Bjerge-området og sprede gæsterne ud i hele nationalparken, så enkelte områder ikke bliver overbelastede	
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 6: Støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 8: Beskrivelse og håndtering af trafikale forhold i Nationalparken, herunder Mols Bjerge området, for at sikre en øget tilgængelighed uden at øge generne fra trafikken § 3, stk. 1, nr. 9: Særligt sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrelse ved hjælp af planlægning af stiforløb, formidling m.v.	
Beskrivelse af indsatsen		Sikre en god fordeling af gæster i området og adressere udfordringer med øget færdsel i forhold til sårbare arter, naturtyper og lokaliteter samt af hensyn til lokalbefolkningen	
Indsatsens elementer og projekter		Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Begrænsning af den motoriserede trafik i Mols Bjerge	Udmøntning af Strategisk-fysisk udviklingsplan for kerneområdet	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejde for en realisering af planen og dens principper. Planen indebærer, at biltrafikken kommer ud af kerneområdet i Mols Bjerge. Det skal ske ved en intelligent lukning af veje, der tager hensyn til og tilgodeser lokale beboere i Mols Bjerge, handikappede og gangbesværede. Der skal etableres et system af 	Arbejdet skal fortsætte ind i kommende planperioder

	Mols Bjerge (2022)	parkeringspladser i randen af bjergene som et adækvat svar på mobilitetsudfordringer. Nationalparkbestyrelsen ønsker, at arbejdet med at udmønte planen også skal bygge på biodiversitetshensyn. Arbejdet skal påbegyndes i indeværende planperiode mod vest med en parkeringsplads ved Agri og et mindre, men forbedret ankomstpunkt Porskær Stenhus	
		Bestyrelsen lægger i den forbindelse vægt på, at en østlige indsats dels kan aflaste Agri By, der er stærkt udfordret af trafik gennem byen, dels kan bidrage til fordeling af trafik ved at aflaste Femmøller, der i dag er voldsomt udfordret af både parkeringsproblemer og trafik, og dels kan sprede friluftsliv over mod den østlige del af bjergene.	
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, private lodsejere og andre relevante aktører.		
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Eventuelt Naturbeskyttelsesloven, Vejloven og Planloven.		
Organisering og samarbejdsparter	Arbejdet organiseres i styregrupper med relevante repræsentanter		

10. Nationalparkværtsskab i særklasse			
Indsatsens formål	Styrke kvaliteten i værtsskabet i nationalparken i et samarbejde med lokalbefolkning og turisterhvervet		
Relation til bekendtgørelsen	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 6: At støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turisterhvervet	
Beskrivelse af indsatsen	I et engagerende samarbejde i lokalområdet skabes fysiske rammer, fællesskab, produkter og formidling, der bidrager til at styrke værtsskabet i området		
Indsatsens elementer og projekter	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt	
Etablere Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge	<ul style="list-style-type: none"> • Virkeliggøre det planlagte Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge ved Kalø Slotsruin, hvorfra gæster bliver serviceret på et i særklasse højt niveau • Designe en helhedstænkende, økonomisk bæredygtig forretningsmodel for salg af lokale og bæredygtige produkter dels i besøgscentret, dels hos certificerede partnervirksomheder • Skabe en digital platform, som giver gæsterne muligheder for selv at lave og printe friluftskort • Skabe en digital platform til salg af billetter til naturoplevelser og outdooraktiviteter, som henholdsvis nationalparken og dens certificerede partnere udbyder • Lave koncept og design for en model for salg af foldere og bøger, der supplerer nationalparkens gratis kortfolder med henblik på at sikre bæredygtig økonomi og mindske det spild, der kan være ved gratismaterialer. Produktion af de første 15 produkter i planperioden 	Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge skal være et nationalt besøgssted	
Formidlingsstrategi med tilknytning til besøgscentret og tre faste formidlingssteder	<ul style="list-style-type: none"> • Udmønte formidlingsstrategien konkret med specialdesignede fysiske stationer med oversigtskort og kortfoldere m.v. på hvert af formidlingsstederne • Fortsætte med at formidle nationalparken og dens oplevelser inden for rammerne af en samlet fortælling om istidslandskabet og med særlig fokus på ansvarlig turisme 	Evaluere formidlingsstrategien med henblik på at optimere på den fremtidige formidling	

Værtsskab og gæsteformidling via lokale partnervirksomheder i Nationalparkens Servicenetværk	<ul style="list-style-type: none"> • Netværket øges årligt med nye certificerede virksomheder til ca. 130 virksomheder i slutningen af planperioden (antalsmæssigt tages højde for virksomheder, der lukker, flytter eller fusionerer) • Afholdelse af minimum to årlige netværksmøder for hele servicenetværket med ny viden, fælles udviklingsprojekter og netværk • Lave mindre undergrupper efter branche i netværket med henblik på at styrke det brancherettede arbejde. Ved planperiodens slutning skal minimum to undergrupper være dannet og godt i gang med fælles arbejde • Understøtte Nationalparkens Servicenetværk i at bruge nationalparken i egen markedsføring, hvilket samtidig bidrager til at synliggøre nationalparken 	Fortsætter i kommende planperioder
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Formidlingsstrategien har relation til alle andre indsatser og projekter	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Ingen	
Organisering og samarbejdsparter	Området er primært organiseret i et tæt samarbejde mellem nationalparkens sekretariat og relevante aktører som for eksempel Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, VisitAarhus, Museum Østjylland, lokale virksomheder og foreninger samt frivillige borgere	

11. Engagere børn og unge i nationalparkens indhold			
Indsatsens formål		<ul style="list-style-type: none"> • Styrke og udvikle udeundervisning for børn og unge • Formidle nationalparkens lokale natur for børn og deres familier 	
Relation til bekendtgørelsens	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 5: At styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 10: Formidling og naturvejledning af nationalparkens landskabsdannelse, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier og adgangsforhold skal styrkes og koordineres i samarbejde med lokale aktører gennem udbygning og etablering af aktiviteter, servicefunktioner og faciliteter	
Beskrivelse af indsatsen		Udvikle undervisningstilbud, herunder et kørekort til naturen for skolebørn, i samarbejde med grundskoler og andre faglige parter samt formidle nationalparkens lokale natur i en serie af produkter målrettet børn og deres familier	
Indsatsens elementer og projekter		Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt
Skoletjeneste	Synliggøre tilbud om undervisning til folkeskoler bedre	<ul style="list-style-type: none"> • Flytte formidlingen af nationalparkens undervisningsforløb "Lær med Nationalpark Mols Bjerge" fra nationalparkmolsbjerge.dk til portalen "Skoven i Skolen" for at styrke synligheden over for skoler i hele landet • Styrke formidlingen af nationalparkens undervisningstilbud for de lokale skolars lærere med f.eks. en besøgsrunde på skolerne 	Evaluere brugen af undervisningstilbuddet for at vurdere det fremtidige tilbud
	Ungdomsuddannelser	<ul style="list-style-type: none"> • Udvikle et undervisningstilbud til en lokal ungdomsuddannelse i samarbejde med institutionen med henblik på at teste forløbet 	Evaluere med henblik på at udvikle et tilbud til alle de lokale ungdomsuddannelser

Kørekort til naturen	Nyt undervisningsforløb	<ul style="list-style-type: none"> • Udvikle et koncept for to dages undervisning, der slutter med et kørekort til naturen, i samarbejde med de danske nationalparker, grundskoler og andre faglige parter. Det skal kvalificere børn og unge til at tage skridtet ud i naturen på en oplyst måde og med fokus på, hvordan man bedst passer på naturen • Arbejde for, at tilbuddet om kørekort til naturen integreres i Undervisningsministeriets krav til danske skoler 	Evaluere brugen af undervisningstilbuddet med henblik på at vurdere interesse og kvaliteten
Formidle den lokale natur til børn og deres familier via produkter til børn		<ul style="list-style-type: none"> • Udvide serien af børneprodukter, der formidler den lokale natur til børn og engagerer familier via fortællinger om markfirbenet Albert. Der skal udvikles endnu to bøger, to spil og tre tøjdyr. Produkterne skal sælges i det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge og hos lokale partnervirksomheder 	Kommerciel vurdering af serien med henblik på videreudvikling af fremtidige produkter
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning		Udviklingen af kørekort til naturen kræver et tæt samarbejde med en række eksterne aktører, der kan byde ind med viden på forskellige områder. Kørekort til naturen søges optaget i Undervisningsministeriets undervisningsplaner	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning		Undervisningsplaner	
Organisering og samarbejdsparter		Kørekort til naturen udvikles i samarbejde med de øvrige danske nationalparker, grundskoler og andre faglige parter. De lokale institutioner er vigtige partnere i projektet	

12. Arbejde for en ansvarlig turismeudvikling i nationalparken

Indsatsens formål	At bidrage til at styrke en ansvarlig turismeudvikling i nationalparken gennem et engagerende samarbejde med lokalområdets virksomheder		
Relation til bekendtgørelsen	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 6: At støtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turisterhvervet	
Beskrivelse af indsatsen	Nationalparken danner bindeled mellem områdets kommercielle turismeaktører og faciliterer netværk, således at alle i fællesskab arbejder hen imod en endnu mere ansvarlig turisme		
Indsatsens elementer og projekter	Mål på kort sigt	Mål på mellemlang og lang sigt	
Styrke antallet af bæredygtigheds-certificeringer på Djursland. Det kan f.eks. være certificeringer som Green Key, Green Attraction og Green Camping, som Horesta administrerer i Danmark. Der er dog en række af gode certificeringssystemer med fokus på bæredygtighed i Danmark	<ul style="list-style-type: none"> • Gå forrest i lokalområdet ved at opretholde certificeringen af nationalparken som Green Tourism Organization • Arbejde for flere certificeringer af overnatningsvirksomheder i nationalparken og på hele Djursland. Målet er at gå fra i dag 111 certificerede værelser/ferielejligheder til det dobbelte (nævnte tal er for Green Key-certificering) • Arbejde for flere certificeringer for attraktioner i nationalparken og på hele Djursland. Gå fra i dag én certificeret attraktion (som Green Attraction) til tre certificerede attraktioner • Teste en helt ny ambassadør-version af certificeringerne for mindre virksomheder i nationalparken med overnatning eller salg af naturoplevelser og outdooraktiviteter. Såfremt testen giver et positivt resultat, skal modellen udbredes til hele landet 	Evaluere indsatsen med henblik på at lave en strategi for det fortsatte arbejde med certificeringer	

Være frontløber på regenerativ turisme i Danmark	<ul style="list-style-type: none"> • Designe og teste en model for regenerativ turisme i samarbejde med Nationalparkens Servicenetværk. Det skal være et produkt, som turistene kan tilkøbe hos den lokale virksomhed • Designe og teste et regenerativt mødeprodukt i samarbejde med Nationalparkens Servicenetværk. Det skal være et produkt, som mødebooker kan tilkøbe hos den lokale virksomhed • Produkterne skal bestå af naturpleje- og/eller formidlingsopgaver, der kan udføres af turist eller mødedeltager under opholdet hos den enkelte virksomhed i nationalparken. Der skal i den forbindelse udvikles koncept, arbejdsanvisninger, et backup-system med redskaber til at udføre naturplejearbejde, diplomer m.v. 	Evaluering af indsatsen med henblik på at sætte nye mål for fremtiden
Styrke vandreturismen i nationalparken med særlig fokus på at udnytte ledig kapacitet uden for højsæsonen	<ul style="list-style-type: none"> • Gennemføre en undersøgelse af omfanget af vandring i nationalparken med baselinemåling i 2024/25. Det undersøges desuden, hvor vandregæsterne er, hvem de er, og hvornår på året de vandrer, deres valg af overnatningssteder, informationssøgning, kvaliteten af deres oplevelse m.v. • I samarbejde med Nationalparkens Servicenetværk at styrke de lokale vandreprодукter, herunder særligt med fokus på perioden uden for højsæsonen 	Evaluering af indsatsen med henblik på at sætte nye mål for fremtiden
Styrke samarbejdet med Syddjurs Kommune Erhverv	<ul style="list-style-type: none"> • Etablering af halvårslige dialogmøder 	Fortsættes i kommende planperioder
Kommercielle naturoplevelser og outdooraktiviteter	<p>Understøtte erhvervet i at designe oplevelser med høj kvalitet og ansvarlighed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Facilitere denne undergruppe i Nationalparkens Servicenetværk med mindst to årlige møder med henblik på forretningsudvikling med fokus på bæredygtig økonomi og ansvarlig turisme • Gennemføre et kursus for virksomhederne i code of conduct • Gennemføre et kursus for virksomhederne i at designe og beskrive (i salgsøjemed) kommercielle oplevelser • Sikre elektronisk billetsalg til virksomhedernes oplevelsesprodukter i det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge • Sikre synligheden af virksomhedernes tilbud om individuelle, skræddersyede oplevelser (kaldet Book en guide) i det kommende Besøgscenter nationalpark Mols Bjerge • Som repræsentant for de danske nationalparker deltage i Dansk Kyst- og Naturturismes arbejde med at lave en outdoor- handleplan for hele landet 	Evaluering af indsatsen med henblik på at sætte nye mål for fremtiden
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Tæt samarbejde med de lokale partnervirksomheder i Nationalparkens Servicenetværk om lokal turisme og turismeudvikling.	
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Ingen	
Organisering og samarbejdsparter	Et samarbejdsprojekt med nationalparkrådets lokale virksomheder i Nationalparkens Servicenetværk og med inddragelse af partnere som Syddjurs Kommune, VisitAarhus og gerne Dansk Kyst- og Naturturisme.	

13. Engagere lokalsamfundet og frivillige i nationalparken

Indsatsens formål	<ul style="list-style-type: none"> • Spredte kendskab, give ejerskab og skabe stolthed over nationalparken ved at involvere lokale frivillige som ambassadører for nationalparken • Skabe involverende arrangementer og støtte projekter i lokalsamfundet
-------------------	---

Relation til bekendtgørelsen	Formål	§ 2, stk. 1, nr. 6: Understøtte en udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne	
	Målsætning	§ 3, stk. 1, nr. 7: Udvikling af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen og turist erhvervet	
Beskrivelse af indsatsen	Nationalparken ønsker fortsat at engagere lokalsamfundet ved at tiltrække og fastholde frivillige gennem meningsfulde aktiviteter og et stærkt fællesskab. Bestyrelsen ønsker desuden fortsat at tilbyde engagerende aktiviteter og støtte projekter i lokalsamfundet		
Indsatsens elementer og projekter	Mål på kort sigt		Mål på mellemlang og lang sigt
Rekruttering, efteruddannelse og fastholdelse af frivillige til at løse opgaver i henhold til nationalparkens formål	<ul style="list-style-type: none"> Opbygge gruppen af frivillige i nationalparken til 100 frivillige, der alle skal have deltaget i et frivilligkursus Tilbyde kompetenceudvikling til interesserede frivillige i forhold til at løse opgaver, der kræver specialviden som f.eks. registrering af særlige og sjældne arter De frivillige skal fortsat være inddelt i selvstyrende grupper efter deres interesse og opgavetyper med reference til en medarbejder i nationalparkens sekretariat Etablering af samlet registrering af frivilligarbejdet og tilfredshed efter en tilfredshedsmåling blandt de frivillige. Det skal dokumentere og professionalisere arbejdet med frivillige. Baselinemåling i 2024, der herefter gentages årligt 		Det er et ønske fortsat at fastholde og udbygge frivilligkorpset i takt med udviklingen af nationalparken
Etablering af nye frivillighedsgrupper	<ul style="list-style-type: none"> Etablere af en ny/ nye frivilliggruppe/r i tilknytning til det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge efter en kortlægning af relevant behov for hjælp til f.eks. vedligeholdelse inde/ude, gæsteformidling og andre opgaver Etablere en ny frivillighedsgruppe til marin restaurering og formidling samt kystformidling i takt med et større fokus på nationalparkens havområder og kyster Etablering af ny frivillighedsgruppe til rådgivning om naturpleje for mindre lodsejere, der gerne vil lave mere biodiversitet 		Fortsættes i kommende planperioder
Involvare lokalområdet i sambranding med nationalparken af produkter og ydelser	<ul style="list-style-type: none"> Tillade lokale virksomheder at anvende nationalparkens produkt- og partnerlogo på egne produkter og ydelser, der ikke arbejder imod nationalparkens formål. Målet er at nå et antal på 140 virksomheder, der aktivt benytter sig af sambranding Etablering af en samlet registrering af benyttelsen af produkt- og partnerlogoet. Det skal dokumentere og professionalisere brugen af sambranding. Baselinemåling etableres for år 2024 		Arbejdet fortsættes efter en samlet evaluering af projektet med henblik på at sætte konkrete mål for kommende planperiode
Engagere lokalområdet i at fastholde gamle håndværkstraditioner	<ul style="list-style-type: none"> Afholde henholdsvis en årlig høstetsdag og en årlig håndværksdag med fokus på de historiske håndværk. Begge arrangementer vil blive afholdt i samarbejde med arkegården Holmegaard 		Evaluere arrangementerne, herunder antal deltagere, succeser og udfordringer for at vurdere fortsatte aktivitet
Engagere lokalområdet i de lokale kulturværdier ved at tilgængeliggøre registreringer	<ul style="list-style-type: none"> Indtaste registreringerne fra Jakob Vedsteds rapport om særlig og truet kultur i Nationalpark Mols Bjerge i Historisk Atlas, og dermed gøre det muligt for alle at søge på det 		Fortsætte processen med at registrere kulturminde
Støtte lokale initiativer	<ul style="list-style-type: none"> Støtte lokale initiativer enten økonomisk, med viden eller sparring 		Evaluere omfanget og arten af økonomisk støtte til lokale initiativer for bedre målretning
Indsatsens relation til andre parter og anden planlægning	Indsatsen koordineres tæt med Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, Museum Østjylland og lokale virksomheder og andre aktører. Indsatsen har relevans i forhold til biodiversitetsmål, kultur og turisme samt friluftsliv		
Tilladelser eller dispensationer fra anden lovgivning	Ingen		
Organisering og samarbejdsparter	Nationalparkens frivilliggrupper refererer til sekretæren for det fagudvalg, arbejdet naturligt hører under. Ud over de frivillige er Syddjurs Kommune, Naturstyrelsen Kronjylland, Museum Østjylland og lokale virksomheder samarbejdspartnere.		

BILAG 2

FORSLAG FRA OFFENTLIGHEDSFASEN

Nationalpark Mols Bjerge har i henhold til § 2 i bekendtgørelse nr. 868 af 27. juni 2016 følgende formål:

---

1 NATUR:

at bevare, styrke og udvikle naturen, dens mangfoldighed, kontinuitet, sammenhæng og frie dynamik, især for de nationalt betydningsfulde kyst-, overdrevs- og skovlandskaber

---

2 GEOLOGI:

at bevare og styrke de landskabelige og geologiske værdier i det unikke tidslandskab

---

3 KULTUR:

at bevare og styrke Nationalparkens kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer

---

4 FRILUFTSLIV:

at styrke mulighederne for friluftsliv og særlige naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser i det varierede kyst- og kulturlandskab, herunder bymiljøer

---

5 FORMIDLING:

at styrke forskning, undervisning, naturvejledning og formidling af de landskabelige, geologiske, natur- og kulturhistoriske og friluftsmæssige værdier

---

6 LOKAL UDVIKLING:

at støtte udvikling til gavn for lokalsamfundet, herunder erhvervslivet, med respekt for beskyttelsesinteresserne.

---

1. NATUR

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
1 - Lave flere områder med ekstensiv helårsgræsning, da det giver mere natur og gode oplevelser	Tue Jørgensen	Natur Friluftsliv
2 - Lave skjul, tårn og/eller ådselsplads til rovfugle med henblik på at opleve f.eks. glenten på nært hold	Tue Jørgensen	Natur Friluftsliv
3 – Indgå græsningsaftale, i samarbejde med Naturstyrelsen Kronjylland, med en fårehyrde med hjord og hyrdehunde som supplement til eksisterende naturpleje og for at undgå at indhegne området. Det vil være en spændende attraktion for besøgende	Tinghulegruppen, frivillige i nationalparken	Natur Formidling
4 - Forbyd pesticider og herbicider i nationalparken	Graham Russell	Natur
5 – Udlægning af to skibsvrag for at skabe kunstige rev, eksempelvis ved Elsegårde	Morten Jacobsen	Natur Friluftsliv
6 - Etablering af et stort, nyt stenrev med overvågning og dokumentation af revets påvirkning på det omkringliggende miljø	Morten Jacobsen	Natur Friluftsliv
7 - Etablering af kontinuerlig overvågning af havmiljøet ved at udvikle og implementere digital overvågning i samarbejde med forskere og frivillige for bedre at kunne dokumentere forandringer	Morten Jacobsen	Natur Friluftsliv
8 - Arbejde for bevarelsen af nationalparken uden en naturnationalpark	Livechat, borgermøde	Natur Friluftsliv
9 – Arbejde for at tilknytte ekspertiser inden for røgt og pleje af heste og kvæg til naturnationalparken for at sikre dyrevelfærd	Livechat, borgermøde	Natur
10 – Arbejde for tilskuds fodring af de store græssende dyr i Mols Bjerger om vinteren	Bodil og Jens Henriksen	Natur
11 – Arbejde for færre indhegninger, så borgere kan færdes frit uden de store dyr – ellers opdel indhegningerne til henholdsvis heste og køer/tyre, så man kan vælge at undgå indhegninger med eksempelvis tyre	Bodil og Jens Henriksen	Natur Friluftsliv
12 - Medvirke til, at den kommende naturnationalpark bliver inddelt i tre hegnede områder, således at dyr kan afgræsse i én indhegning ad gangen, mens de to andre er fri for dyr for at sikre natur og friluftsliv	Rita Geertz	Natur Friluftsliv
13 - Bidrage til at få naturpleje med får og i den forbindelse fårehyrder med hunde for at sikre naturen og bidrage til erhverv og turisme	Rita Geertz	Natur Erhverv
14 - Medvirke til, at der ikke fældes skove og drives skovdrift, laves mange nye indhegninger og indsættes et stort antal kvæg som led i ensidigt og kommercielt landbrug	Sisse Maugham	Natur
15 - Brug af får eller geder med en fårehyrde eller to med hunde til naturpleje – så kan man fjerne alle hegn og ikke have de store græssende dyr	Aksel Dalsgaard Olsen	Natur
16 - Hegning af Mols Bjerger bør ske i mindre folde med passage for dyr flere steder, hvor der er god overigt for mennesker, der gerne vil undlade at passere, når der står store dyr. Så kan dyrene bevæge sig frit – og vi mennesker trygt	Ilse Vognstrup	Natur Friluftsliv
17 - Inddrage sommerhusejere i arbejdet med biodiversitet i oplysningskampagne. Der kan evt. arbejdes med identitet og tilhørsforhold med produktion af klæbemærker til postkassen med nationalparkens logo og en tekst som eksempelvis "Vild med vilje" eller "Giftfri have"	Marie Elsborg Madsen	Natur Formidling

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
18 - Sikre infrastrukturen i forbindelse med forvaltningen af Den danske Naturfonds arealer, så der ikke kommer flere begrænsninger som eksempelvis skilte, kvæg, heste, færreste, strømled eller klapped	Kristian Dalsgaard	Natur Friluftsliv
19 - Bevare nationalparken, som den er i dag, så alle kan færdes uden at skulle ind i hegninger med store græssere	Helle Adamsen	Natur Friluftsliv
20 - Sikre at forvaltningen af Mols Bjerger sker i respekt for eksisterende fredninger af Mols Bjerger Nord og Mols Bjerger Syd. Eksisterende stier og kulturveje skal desuden ikke indgå i indhegninger	Barnaby Stig Swann Pedersen og Peter Madsen p.v.a. "Landsbygruppen", "Fri Natur", "Tilgængelig Natur" samt Naturfredningsforeningen Syddjurs og Vistoft Plantage	Natur
21 - Ikke med den kommende naturnationalpark fjerne muligheden for, at alle kan færdes sikkert i Mols Bjerger. Der skal fortsat være mulighed for at færdes uden at skulle ind i indhegninger med græssende dyr, og der skal være sammenhængende stisystemer uden for indhegninger	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Natur Friluftsliv
22 - Arbejde for, at de lokale gårde skaber mere vild natur	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Natur
23 - Konvertere mindst ét område med lavbundsjord til vådområde med enge i samarbejde med lodsejere og kommune – eksempelvis Havmølleådalen, hvor åløbet i den vestlige del kan omlægges, så åen igen slynger sig, ligesom dele af jorden kan genetableres som vådområde	Dansk Ornitologisk Forening	Natur
24 - Udvikling af nationalparkens kystområde og ferske vand skal koordineres, således at fremme af friluftaktiviteter ikke modarbejder naturbeskyttelse, som eksempelvis at fugleliv på kystnære lokaliteter forstyrres af øget vandsportsaktivitet som kitesurfing	Dansk Ornitologisk Forening	Natur Friluftsliv
25 - Undersøge om græsningstryk på enge og overdrev nord for Rønne ved Begtrup Vig er tilfredsstillende eller bør ændres. Rynket rose bør bekæmpes. Området tiltrækker ynglende og rastende vade- og vandfugle.	Dansk Ornitologisk Forening	Natur
26 - Undlade at indsætte store græssere og/eller forskellige hesteracer som naturplejere, men gerne får. Det er mere sikkert og trygt at ride blandt får	Majbritt Gysting	Natur Friluftsliv
27 - Bevare kerneområdet Mols Bjerger som nationalpark uden en naturnationalpark	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Natur Friluftsliv Lokal udvikling
28 - Øge fokus på at sikre Mols Bjerger Fredning Nord og Mols Bjerger Fredning Syd i samarbejde med den lokale afdeling af Danmarks Naturfredningsforening	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Natur Lokal udvikling
29 - Øget fokus på besøgendes færdsel på private arealer, herunder at de private lodsejere ikke selv skal løse mulige udfordringer, såfremt en naturnationalpark betyder øget færdsel uden for indhegning	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Natur Lokal udvikling

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
30 - Aktiv involvering af interessegrupper med arbejdende udvalg med repræsentanter fra lokalbefolkningen, der benytter Mols Bjerger	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Natur Lokal udvikling
31 - Gå i tæt samarbejde med Syddjurs Kommune om Det Grønne Danmarkskort og de potentielle økologiske forbindelser, så nationalparkens erfaring med samarbejde med lodsejere kan bibringe med noget godt til processen – ligesom i projektet BiodiverCity	Karpenhøj Naturcenter	Natur
32 - Bruge boardwalks for at styre færdslen bedre i mere sårbare naturtyper som Langemosen, der bærer tydeligt præg af færdsel, og områder i skov med blød og våd bund, der kunne have gavn af det. Det skal formidles, hvorfor boardwalks er opsat	Karpenhøj Naturcenter	Natur Formidling
33 - Sikre optimal (græsnings)-drift på arealer med registreret forekomst af karplanterne i nationalparkens TOP 20-projekt samt på andre naturarealer med græsningsafhængige, særlige arter. Lodsejere opsøges aktivt med information og tilbud om at medvirke til sikring af naturplejen	Jyllandskredsen i Dansk Botanisk Forening	Natur
34 - Sørge for organiseret formidling af kontakt mellem dyreholdere og natur-lodsejere i en slags græsningsbank. Det kan suppleret med eller erstattes af Lån en ko-konceptet, gerne i samarbejde med Syddjurs Kommune. Det er f.eks. implementeret i Billund Kommune, jf. kommunens hjemmeside	Jyllandskredsen i Dansk Botanisk Forening	Natur
35 - Fortsat at arbejde med information om adfærd blandt græssende dyr samt udvikling og afholdelse af workshops/kurser for folk, der ikke er vant til store græssere, da det virker som en af de største barrierer i forhold til ekstensiv helårsgræsning uden tilskuds fodring, hvilket er nødvendigt for at sikre en artsrig flora.	Jyllandskredsen i Dansk Botanisk Forening	Natur Formidling
36 - Lægge naturdata ind i offentligt tilgængelige databaser som arter.dk, GBIF eller Naturdatabasen under Danmarks Miljøportal, da det er uholdbart, at data indsamlet i regi af en offentlig instans lægges ind i en privat database, så de ikke er frit tilgængelige for offentligheden, forskning og forvaltning	Jyllandskredsen i Dansk Botanisk Forening	Natur Formidling
37 – Fokuser på at bevare og øge naturen langs med kysten og i havet på en måde, som også understøtter nationalparkplanens øvrige indsatser for at øge udbuddet af naturoplevelser og andre rekreative anvendelser	Syddjurs Kommune	Natur Friluftsliv

2. GEOLOGI

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
38 Lave åben jordprofil, eksempelvis i Mols Bjerger, hvor man kan se og formidle jordprofiler i området	Karpenhøj Naturcenter	Geologi Formidling
Samlet 1 forslag		

3. KULTUR

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
39 - Bevare Thujatræer i Hestehave Skov, de gamle kæmper, som stemningsfulde steder for mennesker	Anna-Marie Grosser Nielsen	Kultur Friluftsliv
40 - Foretage en analyse af bunden af Tinghulen med brug af specialudstyr bl.a. for at se, om man kan finde de gamle tingsten, der kan være blevet tildækket på grund af sandskyl	Tinghulegruppen, frivillige i nationalparken	Kultur
41 - Etablere en model af et tingsted med store tingblokke, så man kan sætte sig på dem, fornemme stemningen og forstå historien	Tinghulegruppen, frivillige i nationalparken	Kultur Formidling
42 - Forskønnelse af Helligkilden og forbedring af adgangsforholdene	Tinghulegruppen, frivillige i nationalparken	Kultur Formidling
43 - Etablere samarbejder lokalt, eksempelvis med Mols i Udvikling, for at lave arrangementer, der passer til de unikke omgivelser, i Tinghulen	Tinghulegruppen, frivillige i nationalparken	Kultur
44 - Sikre lokale historier, for der er mange fortællinger, der går tabt for eftertiden	Poul Erik Bærentzen	Kultur Formidling
45 - Bibeholde muligheden for at uddele støtte til arrangementer mere end tre gange for derved at sikre, at nationalparken bidrager til at tiltrække flere fondsmidler, samt fjerne kravet om støtte til arrangementer m.v. på maksimalt 15.000 kr.	Borgermøde	Kultur Erhverv
46 - Arbejde for at bevare Toldstedet, Nappedam, med reparation og etablering af et lav omkring huset	Borgermøde	Kultur
47 - Øge fokus på bygningskulturarven i nationalparken og dens udvikling, herunder de udfordringer, vi står overfor lige nu, som udvendig isolering af bevaringsværdige bygninger, varmepumper og affaldssortering i tre skraldespande	BLIS	Kultur
48 - Arbejde for, at nationalparkbestyrelsen får flere medlemmer med viden om bygningskultur	Borgermøde	Kultur
49 - Genskabelse af kirkestier på tværs af Mols	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Kultur Friluftsliv
50 - Sikre fysisk formidling på steder for større projekter som Åbne Udgravninger efter inspiration fra eksempelvis De Fem Halder og Høje Stene	Naturcenter Karpenhøj	Kultur Formidling
51 - Styrke formidling af kulturhistorie og kulturarv – her er Museum Østjyllands kompetencer centrale. De stedbundne kvaliteter og særkender i nationalparken rummer et stort potentiale i forhold til anderledes formidlingstiltag. Her kan særlige formidlingstrædesten komme i spil - f.eks. Toldstedet ved Nappedam, der både kan rumme en ubemandet udstilling om småskibsfarten samt opkrævning af told og være et hvilested for vandrere på langfart	Syddjurs Kommune	Kultur Formidling
52 - Udnytte kunstneriske begivenheder, kunstværker og events' særlige evne til at formidle og integrere. Natur og kunst kan understøtte og styrke hinanden i formidling og interaktion lokalbefolkning og nationalpark imellem og kan med fordel tænkes mere ind i formidlingen. Tiltag kan være mere eventprægede aktiviteter, der bringer kulturhistorien i spil på nye måder. Andre aktører, f.eks. store formidlingscentre, frivillige foreninger og ikke-organiserede friluftsk aktive, kan med fordel tænkes ind.	Syddjurs Kommune	Kultur Formidling
Samlet 14 forslag		

4. FRILUFTSLIV

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
53 - Lave flere fugleskjul svarende til Fugleværnsfondens skjul ved Stubbe Sø	Tue Jørgensen	Friluftsliv
54 - Lave flere fugletårne, for eksempel ved Hassenør	Tue Jørgensen	Friluftsliv
55 - Undgå for mange og krydsende stier, der giver mulighed for at gå forkert	Poul Erik Bærentzen	Friluftsliv
56 – Arbejd aktivt for at sprede besøgende i nationalparken	Poul Erik Bærentzen	Friluftsliv Erhverv
57 - Etablere en svømmesti på 500 meter for snorklerne, eksempelvis i Fuglsø Vig	Morten Jacobsen	Friluftsliv Formidling
58 – Sikre flere og bedre toiletforhold i nationalparken	Borgermøde	Friluftsliv
59 - Sikre adgang for hunde og heste i den kommende naturnationalpark	Borgermøde	Friluftsliv
60 - Arbejde for at formindske mængden af affald, som smides på private arealer	Borgermøde	Friluftsliv
61 - Arbejde for et forbud mod at tage hunde med ind i indhegninger, hvor der går kvæg eller andre dyr, som kan reagere som kvæg	Susanne Storm	Friluftsliv
62 - Bibeholde det etablerede net af rideruter i Mols Bjerge – og fremadrettet med færreste og låger med automatisk åbning	Rytterlaug Syddjurs	Friluftsliv
63 - Nationalparken bør sikre sig indflydelse og deltage aktivt i bestyrelsen for den kommende naturnationalpark for at afbalancere forskellige formål, herunder forholde sig aktivt til befolkningens mulighed for at opleve naturen	Rytterlaug Syddjurs	Friluftsliv
64 - Sikre tryk rytteradgang til statens områder i Mols Bjerge uden store naturplejedyr	Rytterlaug Syddjurs	Friluftsliv
65 - Etablering af vandreruter uden for indhegninger med store græssere til attraktive seværdigheder som eksempelvis Trehøje, Agri Bavnehøj og Tinghulen, så man har adgang hertil uden at skulle være utryk blandt store dyr	Ilse Vognstrup	Friluftsliv
66 - Etablering af en naturlegeplads, herunder eventuelt med toiletter, madpakkesteder og formidling, jf. eksempelvis Svanninge Bakker Naturlegeplads, Bornholm	Marie Elsborg Madsen	Friluftsliv Formidling
67 - Nationalparken skal arbejde proaktivt for at sikre gode muligheder færdsel for borgerne uden for indhegninger med store græssere på statens arealer.	Fonden Ansminde	Friluftsliv Lokal udvikling
68 - Arbejde for, at ridestierne også fremover er tilgængelige. Som virksomhed, der tilbyder turridding, vil naturnationalparken og udsætning af store græssere gøre det umuligt at drive virksomheden videre	Kirsten og Lars Bay	Friluftsliv Erhverv
69 - Arbejde for at hele Mols Bjerge ikke bliver indhegnet, idet det i givet fald ikke længere vil være muligt at ride i området, hvilket allerede er blevet vanskeligere end tidligere på grund af de mange indhegninger med græssende dyr	Anette Møller	Friluftsliv
70 - Etablering af flere vandre- og ridestier, cykelruter og MTB-spor, der ligger rigtigt i forhold til naturværdier mv. og samtidig separerer de forskellige brugergrupper	DGI Østjylland	Friluftsliv

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
71 - Sammentænke forbedringer af cykelruter i nationalparken med cykelruter og offentlig infrastruktur uden for nationalparken, herunder sikre understøttelse som Google Maps, GIS mv., synliggørelse af muligheder for at leje el-cykler og at medtage cykel i busser mv.	DGI Østjylland	Friluftsliv
72 - Etablere flere faciliteter som shelters, blå støttepunkter, som det kendes fra Det Sydfynske Øhav, bade faciliteter, især saunaer, og frivillig organisering omkring disse	DGI Østjylland	Friluftsliv Lokal udvikling
73 - Mobilisering af det lokale foreningsliv i form af flere aktiviteter i nationalparken – både dagligt og events. Det kan tage udgangspunkt i idræt og bevægelse, men også natur, kulturhistorie og turisme	DGI Østjylland	Friluftsliv Natur, Kultur Erhverv
74 - Fjerne presset fra gamle stier ved at sørge for bedre vedligeholdelse af stierne og ved ikke at sløjfe dem	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Friluftsliv
75 - Flere badebroer, som er oppe hele året	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Friluftsliv
76 - Bibeholde de allerede etablerede ca. 20 km ridestier uden for indhegningerne og sikre at både rytter til hest og gående kan krydse stier uden om de store græssere	Lotte Groes	Friluftsliv
77 - Sikre at ridestierne i Mols Bjerge bevares, idet der kan opstå farlige situationer, hvis man rider blandt løse stude og shetlandsponyer	Mai Sjørup	Friluftsliv
78 - Bevare og gerne udbygge rideruter i Mols Bjerge	Majbritt Gysting	Friluftsliv
79 - Fokuserer på lokal forankring og medindflydelse i forhold til tilgængelighed, uden hegn, i Mols Bjerge, så den ikke forringes for den lokale befolkning og de forskellige brugergrupper. Arbejde for bevarelse, pleje og udbygning af ridestierne i Mols Bjerge samt stier uden for indhegninger – og befolkningen og private lodsejere skal høres om stier omkring en kommende naturnationalpark	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Friluftsliv Lokal udvikling
80 - Arbejde for at sikre tilgængelighed og bevarelse af eksisterende stier i forbindelse med Den Danske Naturfonds arealer i Mols Bjerge. I den forbindelse ønskes: a. Genetablering af sti, uden for hegn, fra Mols Bjerge Vej til hulvejen ved Basballetrekanten. B. Strømførende led over vej gennem Den Danske Naturfonds areal fra Basballe til Femmøller skal fjernes, og vejen skal genetableres med færdsel, eventuelt gennem sluser, så man kan komme igennem arealet uden at færdes i hegning. C. På nyligt erhvervet jord i Agri ønskes, at stier, der befærdes, ikke nedlægges, hegnes over eller får færreste.	Tilgængelig natur, Mols i Udvikling	Friluftsliv
81 - Opsætte store oversigtskort over nationalparken på større p-pladser med eksisterende bygninger som eksempelvis Agri Bavnehøj og Porskær Stenhus. Her kunne desuden være henvisninger aktører fra Nationalparkens Servicenetværk i forhold til guidede ture m.v.	Karpenhøj Naturcenter	Friluftsliv Formidling Erhverv
82 - Sikre færdsel i store dele af den kommende naturnationalpark, herunder for de kommercielle aktører	Karpenhøj Naturcenter	Friluftsliv Erhverv
83 - Prioritere og planlægge for aktiviteter på steder, der egner sig til det, mens andre steder friholdes for aktivitet – hvor naturen får første prioritet – for at skabe bedre balance mellem naturbeskyttelse og benyttelse	Syddjurs Kommune	Friluftsliv Natur

5. FORMIDLING

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
84 - Sikre formidling af nationalparken til befolkningen i hele landet og udlandet	Borgermøde	Formidling
85 - Opdrage turister til almindelig god opførsel	Livechat, borgermøde	Formidling
86 - Gennemføre planerne om et kunstigt rev ved Nato-molen med bl.a. klasselokale under vandet	Bodil og Jens Henriksen	Formidling Erhverv
87 – Dyrke en fælles fortælling med de andre danske nationalparker og herved styrke de danske nationalparkeres brand og fortælling. Det kan eksempelvis være ved at fremhæve sammenhænge og forskelligheder nationalparkerne imellem	VisitAarhus	Erhverv Formidling
88 - Lave guidede ture med Naturstyrelsen for at videregive erfaring og viden om kvægs adfærd, så både ryttere og gående kan lære, hvad man skal give sig i agt for	Lotte Groes	Formidling Friluftsliv
89 - Undersøgelser og forebyggende formidling i forhold til at reducere uheldig adfærd på vigtige fuglearealer bør i samarbejde med lodsejer udvides til at omfatte strandenge og overdrev nord for Rønne ved Begtrup Vig, hvilket område tiltrækker ynglende og rastende vade- og vandfugle. Færdsel på enge, overdrev og eventuelt strand bør forbydes i yngletiden – og hunde ikke tolereres	Dansk Ornitologisk Forening	Natur Friluftsliv
90 - Prioritere arbejdet med trædesten og det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerger for at få spredt ensartet information og besøgende i nationalparken – eksempelvis med informationskit til de forskellige steder	Karpenhøj Naturcenter	Formidling
91 - Fastholde nationalparkens hidtil koordinerende og videreformidlende rolle i forhold til andre aktører inden for forskning, undervisning, naturvejledning og formidling, herunder fortsat inddrager Karpenhøj og outdoor-netværket under Nationalparkens Servicenetværk	Karpenhøj Naturcenter	Formidling Erhverv
92 - Lave gentagne præsentationer af ny platform med undervisningsforløbene "Min Nationalpark" i skolernes forberedelsesuger i samarbejde med Syddjurs Kommune og de eksterne læringsmiljøer	Karpenhøj Naturcenter	Formidling
93 - Lave lokalt lejrskolekatalog med et varieret program til lokale kolonier og overnatningssteder som vandrehjemmene i Rønne og Ebeltoft for i højere grad at sætte præg på, hvad eleverne tager med fra nationalparken	Karpenhøj Naturcenter	Formidling
94 – Have fokus på, at det overordnede sigte er at binde natur- og kulturhistorie sammen, at skabe stimulerende og inspirerende oplevelser samt at styrke naturformidlingen af Nationalpark Mols Bjerger og herigennem øge kendskab til parken	Syddjurs Kommune	Formidling Friluftsliv
95 - Fremme interessen for naturen blandt børn og unge. Naturformidlingstilbud og -aktiviteter skal have opmærksomhed på folkeskolens "Fælles mål" og "Den styrkede pædagogiske læreplan" for daginstitutioner. Det er i den sammenhæng vigtigt at inddrage pædagogiske medarbejdere i institutionerne f.eks. ved at afholde dialogmøder og tilbyde forberedelsesstøtte til lejrskoler	Syddjurs Kommune	Formidling Friluftsliv
96 - Fremme interessen for og kendskabet til naturen blandt børn og unge ved at formidle natur- og kulturhistorien målrettet børnefamilier, såvel lokale som besøgende	Syddjurs Kommune	Formidling

6. ERHVERV OG LOKAL UDVIKLING

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
97 - Mange arrangører af familie-, forenings-, højskole- og busture m.fl. efterspørger en guide på egen valgt dato. Servicenetværket kan hertil oprette, koordinere og synliggøre en liste over mulige guider og formidlere	Jens Ejler Mikkelsen	Erhverv Formidling Friluftsliv
98 - Bedre servicering af turistbusser helt generelt. Man kunne lave en p-plads til turistbusser med borde-/bænkesæt til spisning eller kaffebord. En ny p-plads på hjørnet Strandkærvej-Fuglsøvej vil det løse opgaven.	Jens Ejler Mikkelsen	Erhverv Formidling Friluftsliv
99 - Formidling af cafeer og restauranter for arrangører af ture med turistbusser, idet man gerne vil spise lokalt	Jens Ejler Mikkelsen	Erhverv
100 - Sikre bedre involvering af unge mennesker som frivillige i arbejdet med nationalparken	Borgermøde	Lokal udvikling Formidling
101 - Arbejde med en regenerativ tilgang inden for turismen, hvilket giver fokus på at forbedre og at give tilbage, at balancere people-planet-profit og at skabe balance i stedet for vækst. Det kræver gentænkning af turismen som relation frem for transaktion. Erhvervsudvikling og besøgsøkonomi skal være lokalt funderet og værdiskabende og bidrage positivt til natur og lokalsamfund. Eksempelvis kunne man lave formidlings- og naturbevaringsprojekter i et samarbejde mellem frivillige, besøgende/turister, skoleelever og lokale borgere	VisitAarhus	Erhverv Lokal udvikling
102 - Styrke nationalparkens sammenhæng i forhold til omverdenen. Det kan være øget fokus på rekreativ infrastruktur (vandre-, cykel- og sejlruiter) til og fra nationalparken, oplagt mod Aarhus og det øvrige Djursland	VisitAarhus	Erhverv Friluftsliv
103 - Fortsat styrke Nationalparkens Servicenetværk, bl.a. ved at udvikle på mødeformater for at tilpasse til virksomhedernes forskellige interesser og behov – og dermed fastholde kvaliteten i samarbejdet/relationerne og skabe udvikling i temaer og samlende koncepter	VisitAarhus	Erhverv
104 - Sikre en bred lokal forankring af den kommende naturnationalpark, herunder at Landsbygruppen er repræsenteret i den lokale projektgruppe om naturnationalparken og senere i forbindelse med selve driften af naturnationalparken	Barnaby Stig Swann Pedersen og Peter Madsen p.v.a. "Landsbygruppen", "Fri Natur", "Tilgængelig Natur" samt Naturfredningsforeningen Syddjurs og Vistoft Plantage	Lokal udvikling
105 - Lade idrætsforeninger o.a. benytte nationalparkbooking.dk og i det hele taget sprede bookingportalen ud via foreningslivet	DGI Østjylland	Erhverv
106 - Arbejde mere med underopdelinger af Nationalparkens Servicenetværk, som det er sket med undergruppen outdoor, men fortsat med mulighed for at mødes på tværs i det store netværk	Karpenhøj Naturcenter	Erhverv

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
107 - Fastholde Nationalparkens Servicenetværk i mere styret facilitering og med tematisering af møderne, så det ikke bliver rene informationsmøder, men fortsat sikrer rum for dialog parterne imellem	Karpenhøj Naturcenter	Erhverv
108 - Uddanne outdooraktører m.v. i code of conduct – ved siden af arbejdet med at formidle til de besøgende – med henblik på lokalt at være gode forbilleder for besøgende	Karpenhøj Naturcenter	Erhverv Formidling
109 - Afsætte et fast markedsføringsbudget til nationalparkbooking.dk for at sikre, at gæster i nationalparken ser og bruger portalen	Karpenhøj Naturcenter	Erhverv Formidling
110 - Fortsat at fremme et tæt samarbejde med/mellem de forskellige aktører inden for formidling – fra lokale foreninger til kommercielle aktører i området	Syddjurs Kommune	Erhverv Formidling
111 - Udnytte potentialet i en stærkere kobling til turismeerhvervet uden for nationalparken. Et øget fokus på de virksomheder, der arbejder med turisme og outdoor uden for nationalparken, vil styrke sammenhængskraften i forhold til at skabe mere sammenhængende oplevelser for kommunens turister. Det gælder også i forhold til nationalparkbooking.dk og Nationalparkens Servicenetværk	Syddjurs Kommune	Erhverv
112 - Arbejde med en stærkere kobling mellem nationalparkens frivillige og den lokale frivilligkoordinator for at styrke frivilligarbejdet i forhold til enkelte virksomheds-events, men også større eventinitiativer	Syddjurs Kommune	Lokalsamfund
113 - Arbejde med en tydelig strategi for at markedsføre nationalparkens produkter frem mod Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerges etablering – ud over at de føres i udvalgte butikker i og omkring nationalparken	Syddjurs Kommune	Erhverv

7. TRAFIK I KERNEOMRÅDET MOLS BJERGE

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
<p>114 - Hvis Mols Bjerge bliver mere lukket for biltrafik, vil følgende p-pladser være velegnede set i forhold til to-timers vandreture i almindeligt tempo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - På hjørnet af Strandkærvej-Fuglsøvej for ture til Øvre Strandkær, Langemosen, Skovløberhuset, Aarhus Plantages bakker, Molslaboratoriet, For turistbusser vil det være godt stoppested for fortællinger - Eksisterende p-plads ved Agri Bavnehøj for besøg på bavnehøjen og ture til Basballe-trekanten og bakkerne heromkring. Gerne m. forbedrede muligheder for turistbusser). - Eksisterende p-plads over for Tinghulen for Tinghulen, Lyngflod-bakkerne, Helligkilde og Trehøje - Eksisterende p-plads ved Porskær Stenhus for retshistorisk vandrerute til Tinghulen (under etablering) og den sydlige del af Mols Bjerge. P-pladsen bør opgraderes. - Ved Søballegård for ture til Trehøje og bakkerne heromkring 	Jens Ejler Mikkelsen	Friluftsliv Formidling
<p>115 - Lav ikke Mols Bjerge til bilfri zone med gateways og ankomstpunkter som i planen "Længe Leve Bjergene". Det medfører turisthalløj – og Mols har ikke brug for Mols Bjerge som et turiststed</p>	Poul Erik Bærentzen	Erhverv Lokal udvikling
<p>116 - Det skal fortsat være muligt at køre ind i Mols Bjerge til yndede udflugtsmål, så ældre, dårligt gående og handicappede borgere fortsat kan besøge dem</p>	Ilse Vognstrup	Friluftsliv Lokal udvikling
<p>117 - Sikre adgangsveje til Mols Bjerge for beboere og gæster som eksempelvis den private fællesvej fra Porskær Stenhus til Tinghulens p-plads</p>	Manja og Bjørn Haugum	Friluftsliv Lokal udvikling
<p>118 - Eksisterende veje skal fortsat være åbne for biltrafik. Såfremt der etableres gateway, så skal der kun være én enkelt gateway til Mols Bjerge, nemlig ved Strandkær via Fuglsøvej – og parkering skal være på Naturstyrelsen Kronjyllands areal. Det kan lette trykket på øvrige grusveje og stier i Mols Bjerge. Da skal det desuden sikres (Google Maps), at rutevejledninger og kort peger mod denne gateway, og desuden at eksisterende blindveje fjernes fra rutevejledninger og kort. Der skal ikke være andre gateways som ved Agri og Viderup</p>	Barnaby Stig Swann Pedersen og Peter Madsen p.v.a. "Landsbygruppen", "Fri Natur", "Tilgængelig Natur" samt Naturfredningsforeningen Syddjurs og Vistoft Plantage	Lokal udvikling
<p>119 - Lave flere mindre p-pladser ved gamle stier. Det vil betyde, at alle let kan opleve naturen og komme helt tæt på attraktionerne</p>	Lotte Thorling og Bjørn Rohde	Friluftsliv
<p>120 - Bibeholde alle grusveje i Mols Bjerge uden for indhegninger – de skal ikke nedlægges og indgå i indhegning – og arbejde imod etablering af gateways til Mols Bjerge, herunder høre befolkningen og berørte landsbyer</p>	Tilgængelig Natur, Mols i Udvikling	Friluftsliv Lokal udvikling
<p>121 - Bibeholde adgang i bil via Mols Bjerge Vej med ridestier langs vejene og dermed bedre muligheder for vandrere, der er utrygge ved at færdes i indhegninger, vandrere med hund og gangbesværede, der har brug for at køre ind i området. Vejene kan have færreste og dyreovergange, så dyr kan bevæge sig frit mellem indhegninger. Der kan være lommer ind i indhegninger, så besøgende kan komme tæt på Helligkilde og andre</p>	Karpenhøj Naturcenter	Friluftsliv

seværdigheder. I sommerperioden meget gerne med ensrettet kørsel.		
---	--	--

8. NATIONALPARKENS AFGRÆNSNING

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
122 - Måske der kan skabes grobund for en udvidelse med Tved Sogn og Helgenæs	Poul Erik Bærentzen	
123 - Lave en analyse af en mulig udvidelse af havområdet i nationalparken	Morten Jacobsen	
124 - Arbejde for en udvidelse af nationalparken	Borgermøde	
125 - Udvidelse af nationalparken med Helgenæs eller dele af Helgenæs som den del, der ligger i forlængelse af nationalparken (Dragsmur og ned omkring Vænge Sø)	Palle Konnerup	

9. BESØGSCENTER NATIONALPARK MOLS BJERGE

Indkomne idéer og forslag	Forslagsstiller	Formål
126 - Sikre bevarelse af udsigtsforholdene ved det kommende Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge	Borgermøde	Kultur Geologi
127 - Det kendte forslag til Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge, herunder med ændring af veje, parkering m.v., bør sættes i gang hurtigst muligt. Alternativt kunne det være et byggeri i stil med Jagtens Hus, der også ligger i Kalø Vig	Jens Peter Ravn	Formidling Erhverv
128 - Arbejde for en realisering af det nye Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerge på grund af de mange turister hele året og særligt om sommeren	Bodil og Jens Henriksen	Formidling Erhverv
129 - Finde en god balance mellem Besøgscenter Nationalpark Mols Bjerges funktioner og areal, der tilgodeser en balanceret drift. Moderne formidling og personlig kontakt er vigtige elementer i introduktionen til nationalparken i centret, og det kræver ressourcer i bemanning	VisitAarhus	Formidling Erhverv

BESTYRELSE, RÅD OG UDVALG 2023

BESTYRELSE

Else Brask	VisitDenmark
Flemming Nielsen	Friluftsrådet
Helle Hegelund Knudsen	Formand
Jens Søgaard	Næstformand. Landbrug og Fødevarer
Jeppe Kristian Hansen	Danmarks Naturfredningsforening, Syddjurs
Jesper Bækgaard	Rådet for Nationalpark Mols Bjerge
Jesper Yde Knudsen	Syddjurs Kommune
Joy Klein	Dansk Ornitologisk Forening
Karen Thingstrup	Danmarks Jægerforbund
Kit Purup	Dansk Skovforening
Rita Merete Buttenschøn	Dansk Botanisk Forening. Deltager i naturudvalg.
Søren Rasmussen	Naturstyrelsen, Kronjylland
Kristian Jørgensen	Vild med Vilje

RÅD

Anna Søgaard Nielsen	BLIS Foreningen for By- og Landskabskultur i Syddjurs
Anni Kjeldsen	Molslaboratoriet, Naturhistorisk Museum Århus
Bent Vad Odgaard	Dansk Geologisk Forening
Carsten Skivild	Rønde Distriktsråd
Flemming Hørsted	Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Fritidsfiskerforbund og Dansk Amatørfiskerforening
Flemming Skov	Aarhus Universitet, Institut for Ecoscience
Hanne Sloth	Handel Syddjurs
Jakob Vedsted	Museumsforeningen for Ebeltoft og omegn
Jesper Bækgaard	Museum Østjylland
Kim W. Olesen	Formand. Ebeltoft Håndværker- og Borgerforening
Klaus Bertram Mikkelsen	Foreningen af private Lodsejere i og omkring Mols Bjerge
Lars Mandrup	DGI Østjylland
Martin Hedegaard	Mols i Udvikling
Mette Foged	Karpenhøj Naturcenter
Ole Wolf	Djurslands Udviklingsråd (DUR), Syddjurs
Peter Brinks	Nationalpark Mols Bjerges Servicenetværk
Trine Grejzen	Djurslands Udviklingsråd (DUR), Norddjurs

NATURUDVALGET Anni

Kjeldsen
Bent Vad Odgaard
Flemming Skov
Jens Søgaard
Jesper Yde Knudsen
Martin Hedegaard
Rita Merete Buttenschøn

KULTURUDVALGET

Anna Søgaard Nielsen
Flemming Nielsen
Jakob Vedsted
Jesper Bækgaard
Karen Thingstrup
Trine Grejzen

FRILUFTSUDVALGET

Flemming Hørsted
Jeppe Kristian Hansen
Joy Klein
Kit Purup
Klaus Bertram Mikkelsen
Lars Mandrup
Mette Foged
Søren Rasmussen

ERHVERVSUDVALGET

Carsten Skivild
Else Brask
Hanne Sloth
Helle Hegelund Knudsen
Kim W. Olesen
Ole Wolf
Peter Brinks